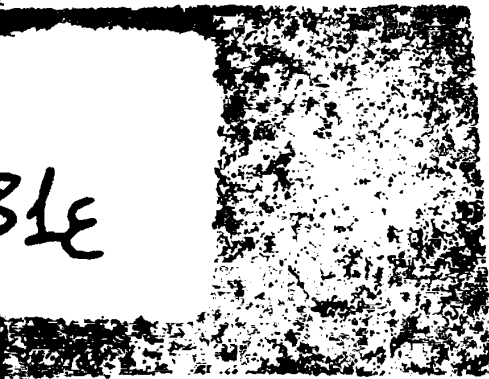

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Σεβασμιωτάτου Κορυθαῶς
Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

**ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ - ΕΝΟΡΑΣΕΙΣ
ΕΥΧΑΙ, ΠΟΘΟΙ, ΕΛΠΙΔΕΣ, ΙΑΣΕΙΣ**

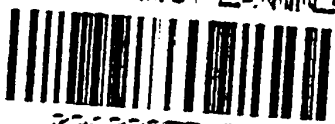
31ε

ΑΘΗΝΑΙ 1951

BK
K331ε

ΒΕΛΟΝΗ -
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

925000774502

Αρ. εετ. 139136

Τοῦ Σεβαστοῦ μας συνεργάτου Καθηγητοῦ
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Σεβασμιω-
τάτου Κορυτσᾶς κ. ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ - ΕΝΟΡΑΣΕΙΣ ΕΥΧΑΙ, ΠΟΘΟΙ, ΕΛΠΙΔΕΣ, ΙΑΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1950

1. Ἡ τύφλωσις ὑπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως

«Παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῆ, διανοία. Ἰσχύσατε καὶ μὴ φοβεῖσθε, Ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώσει αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς. *Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν* καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται. Τότε ἀλείται χωλὸς ὡς ἔλαφος καὶ καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων». Ἡσαΐας λέ', 3.

Μὲ αὐτὰ τὰ καταπληκτικὰ λόγια προανήγγειλεν ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ ἐχαρακτήρισε τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ὅτι θὰ συνοδεύηται ὑπὸ τοιούτων τεραστίων θαυμάτων. Ἡ χαρμόσυνος αὕτη ἀναγγελία ἀκούεται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν φιλακολούθων χριστιανῶν. Εἶναι ἡ πρώτη προφητεία τῶν Ὁρῶν τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἔπαυσέ ποτε ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ παρηγορῇ τοὺς δυστυχεῖς τυφλοὺς, οὐδ' ἐθεώρησεν αὐτοὺς ἀποκλήρους τῆς τύχης. Καὶ δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς αὐτὴν νὰ πράξη ἄλλως, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς τόσον συνεπάθησε τοὺς τυφλοὺς, ὥστε κατὰ τὸν θεηγόρον Λουκᾶν (δ', 18), ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, το βλέμμα του ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐξῆς χωρίου : «Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρῶσαι ἀλχημαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν...» Καὶ ὄντως ἔν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων θαυμάτων, ὅπερ ἐτέλεσεν εἶναι καὶ ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ. Περὶ ταύτης τῆς ἐορτῆς εἰς τὸν «Κεραυνόν» τῆς Κωνσταντινουπόλεως 12-5 50 ἀναγινώσκω :

«Κυριακὴ 14 Μαΐου τοῦ Τυφλοῦ, Θεράποντος Ἱερομάρτυρος. Ἐορτάζουν οἱ Τυφλοὶ. ὄχι μόνον ὄσοι

ἔχασαν τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν των, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μάτια καὶ δὲν βλέπουν ἢ μᾶλλον προσποι- οῦνται ποὺ δὲν βλέπουν καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ εὐτυχέστε- ροι, ὅπως κ' ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν αὐτιά καὶ δὲν ἀκούουν, ὅπως λέγει κᾶκου καὶ ὁ Δαυῖδ : «Ὁφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐχ ὀρώσι, ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσι».

Τὸ σημεῖωμα περιέχει δύο ἀντιλεγόμενα σημεῖα. Τώρα δια τὸ πρῶτον (διὰ τὸ δεύτερον παρακάτω). «Ἐορτάζουν οἱ τυφλοὶ»! αὐτὸ εἶναι ἀκατανόητον ἑορτάζουν, διότι εἶναι τυφλοὶ; ἀλλὰ ποῖος ἑορτάζει καὶ πανηγυρίζει διὰ τὸ πάθημά του; Μόνον οἱ Μι- κρασιᾶται ἐπανηγύρισαν ἐφέτος ἐν τῇ Νέᾳ Σμύρνῃ, ὡς ἀνέγνωσα εἰς τὸν «Προσφυγικὸν Κόσμον», τὴν ἐπέτειον τῆς καταστροφῆς! πρωτάκουστον ἐν τῇ ἱστο- ρίᾳ. Ὄταν εἰς τοὺς Ἑβραίους κατὰ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος ἐπροτάθη νὰ ψάλλωσιν, ἀπήντησαν: «Πῶς ἄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας!» καὶ συνεχίζουσιν: «ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκάθησαμεν καὶ ἐκλάυσσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών. Ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσα- μεν τὰ ὄργανα ἡμῶν». (Ψαλμ. 136). Ἐκρέμασαν ἦτοι κατήργησαν τὰ μουσικὰ ὄργανα, καὶ ἔκτοτε ἡ ἰτέα ἐκρέμασε τοὺς εὐθαλεῖς καὶ θυσανῶδεις κλώνους της μέχρι τῆς γῆς καὶ ἐγένετο τὸ σύμβολον τοῦ πένθους (βλ. Ὁθέλλον τοῦ Σαίκοπηρ. Διὰ τὰ θύματα τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ὀπισθοχωρήσεως οὐδεμίᾳ ὑπάρχει δικαιολογία. *Οὐχ οὕτως ὁμως περὶ τῶν τυφλῶν.* Τὸ Συναξάριον γράφει: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ ἕκτη ἀπὸ τοῦ Πάσχα, τὸ εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν τοῦ Κυρίου... ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑορτάζομεν θαῦμα», ἐπομένως οὔτε τοῦ τυφλοῦ, οὔτε τῶν τυφλῶν ἑορτῆ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὴν τοιαύτην περίπτωσιν εἶ- χον τὸν ὄρον «ἰκετηρίαν». Ἴκεσίαν λοιπὸν καὶ δέη- σιν προσφέρουσιν οἱ τυφλοὶ καὶ ἐκλιπαροῦσι τὸν Θεὸν κατὰ τὴν σημαντικὴν ταύτην ἡμέραν, ἵνα οἰ- κτεῖρη καὶ ἐλεήσῃ αὐτούς, ὅπως τὸν τυφλὸν ἐκεῖνον

Βαρτιμαῖον, εἰς ὃν ἀπέδωκε τὸ φῶς, ὡς τὸ ἱαμβικὸν
 δίστιχον διαλαμβάνει :

Φωτὸς χορηγὸς ἐκ φάους πέλων φάος (=φῶς ἐκ φωτός)
 τὸν ἐκ γενετῆς ὀμματοῖς τυφλόν, Λόγε.

Ἡ τύφλωσις ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ φέρεται ὡς θεία
 τιμωρία (1). Οὕτως ἐν τῇ Γενέσει ιθ' 5έ. δύο ἀγγέ-
 λους ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς Σόδομα, ἵνα μαρτυρή-
 σωσι περὶ τῆς παρά φύσιν ἀσελγείας τοῦ ἀχρείου
 ἐκείνου λαοῦ. Μεταξὺ τούτων μόνος ὁ Λῶτ εὐρέθη
 δίκαιος καὶ ἀγνός καὶ παρεκάλεσε τοὺς ξένους αὐ-
 τοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν οἶκόν του, διότι οἱ Σοδο-
 μίται συνεσπειρώθησαν, ἵνα ἐπιτεθῶσι καὶ ἀτιμά-
 σωσι τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ! «καὶ ἐπεκαλοῦντο
 τὸν Λῶτ καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν· ποῦ εἰσὶν οἱ ἄνδρες
 οἱ εἰσελθόντες πρὸς σὲ τὴν νύκτα; ἐξάγαγε αὐτοὺς
 πρὸς ἡμᾶς. ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς». Ὁ δὲ Λῶτ
 προτίμησε νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς λυσσαλέους ἐκεῖ-
 νους συμπολίτας του τὰς δύο θυγατέρας του «αἱ οὐκ
 ἔγνωσαν ἄνδρα», ἀλλ' αὐτοὶ δὲ ὑπεχώρουν καὶ ἀπε-
 πειρῶντο νὰ θραύσωσι τὴν θύραν. Τότε οἱ ἄγγελοι,
 ἀφοῦ ἀπεμάκρυναν τὸν Λῶτ ἐκ τῆς θύρας, «τοὺς δὲ
 ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐπάταξαν
 ἐν ἄορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου».

Ἡ τύφλωσις ἦτο τὸ προοίμιον ἐπειδὴ δὲν μετενόη-
 σαν. γνωρίζομεν ὅλοι τι ἔπαθον, ἀφοῦ ἐξηλθεν ὁ Λῶτ
 μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀπεμακρύνθη, ὡς διέταξεν ὁ
 Κύριος, «ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορα θεῖον καὶ
 πῦρ παρά Κυρίου ἐξ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε τὰς πό-
 λεις τούτας καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον καὶ πάντας
 τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τὰ ἀνατέλ-
 λοντα» (ἦτοι πᾶσαν τὴν βλάστησιν αὐτ. στ. 24-25).
 Ἡ περιοχὴ αὕτη σήμερον ἀποτελεῖ τὴν Νεκρὰν θά-

(1) Εἰδικῶς ἔγραψε περὶ τούτου ὁ Γερμανὸς K. Preuss
 ἐν τῇ Wienermed. Wochenschrift τοῦ 1890: Das Auge und
 seine Krankheiten nach Bibel und Talmud.

λασσαν. νεκρά λέγεται, διότι οὔτε ἰχθύς οὔτε ἄλλο
 τι τῶν θαλασσίων δύναται εἰς τὰ θειοῦχα ἐκεῖνα ὕ-
 δατα νὰ ζῆ. Ἐν τῷ Δευτερονομίῳ κατὰ τῶν παραβα-
 τῶν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλονται φοβεραὶ κα-
 τάραι, ἐν αἷς καὶ ἡ τύφλωσις ἐν κεφ. κη', 28 :
 «πατάξει σε Κύριος παραπληξία (=ἀποπληξία) καὶ
 ἀορασία καὶ ἐκστάσει διανοίας (=φρενοβλαβεία).
 29 καὶ ἔση ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ τις ψηλαφῆσαι
 τυφλὸς ἐν τῷ σκότει καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδοὺς σου». Ἐν τῷ
 16 στ. τῆς Σοφίας Σολομώντος ὡς τι-
 μωρία ἀμαρτωλῶν ἀναφέρεται καὶ ὅτι «ἐπλήγη-
 σαν ἀορασία, ὡσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου
 θύραις, ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος τῶν
 αὐτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτηι». Τοιαύτη «ἀορασία»
 ἦτοι πληγὴ Θεοῦ συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῶν
 Μακκαβαίων, οἱ ὅποιοι ἐπανεστάτησαν καὶ ἔλαβον
 τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῶν πατρίων καὶ τοῦ νόμου Κυρίου
 κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν Μακεδόνων. Ἄλλ' ἄς ἀκού-
 σωμεν πῶς διηγεῖται ἡ ὡραία αὐτῶν ἱστορία τὸ ἐξαί-
 σιον τοῦτο θαῦμα (Μακκ. β', κεφ. ι' στ. 29-31) : «γε-
 νομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναν-
 τίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες
 πέντε διαπρεπεῖς καὶ ἀφηγούμενοι (=προπορευόμε-
 νοι) τῶν Ἰουδαίων οἱ δύο καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέ-
 σον λαβόντες καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανο-
 πλίαις ἄτρωτον διεφύλαττον· εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους
 τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυ-
 σθέντες ἀορασία κατεκόπτοντο ταραχῆς
 πεπληρωμένοι. κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς
 πεντακοσίοις, ἵππεις δὲ ἑξακόσιοι». Ἐν τῇ Κ. Δια-
 θήκῃ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιτεθῆ
 δριμύτατα κατὰ τοῦ μάγου Ἐλύμα καὶ νὰ ἐπιβάλη
 εἰς αὐτὸν τὴν δεινὴν τιμωρίαν τῆς τυφλώσεως : «ὦ
 πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ραδιουργίας, υἱὲ
 διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης· καὶ νῦν ἰδοὺ
 χεῖρ Κυρίου ἐπὶ σέ καὶ ἔση τυφλὸς καὶ μὴ βλ-

ων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. Παραχρῆμα δὲ ἔπεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος καὶ περιάγων ἐζήτει εἰραγωγούς» (Πράξ. ἀποστ. ιγ'. 10). Τὸ δὲ θαῦμα οὗτο ἰδὼν ὁ Ῥωμαῖος ἀνθύπατος ἐξεπλάγη καὶ ἐπίτευσεν.

2. Αἱ ὑπὲρ τῶν τυφλῶν δεήσεις τῆς Ἐκκλησίας.— Μεγάλη ἡ εὐσπλαγγία τοῦ Θεοῦ.

«Ἴδετε, ἴδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἔσται Θεὸς πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πατάξω, καὶ γὰρ ἰάσομαι, καὶ οὐκ ἔστιν, ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου».

Δευτερον. λβ' 39.

Οἱ χριστιανοὶ συνδέονται διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης· αὐτὸ εἶναι τὸ διακριτικὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἔθνων γνῶρισμα, αὐτὸ κατέπληπτε τοὺς ἐθνικοὺς καὶ εἰδωλολάτρας. «Ἴδετε πῶς οἱ χριστιανοὶ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους!» ἐφώναζον. Εἶναι γνήσιοι λάτραι τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διὰ τῆς αὐτοθυσίας σώσῃ αὐτόν. Εἶναι τὸ νέον καὶ ἀξιοθαύμαστον στοιχεῖον, ὅπερ ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν τῆς νέας θρησκείας, στοιχεῖον ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὰς ἄλλας θρησκείας. Τοῦτο ἀπετέλεσε τὸ ἰσχυρότερον, ὄπλον, δι' οὗ ὁ Χριστὸς κατεκρήμνισε θρόνους καὶ δυναστείας, κατέλυσε τὸ κράτος τῆς ἀμαρτίας, κατέκτησε τὰ πλήθη καὶ ἵδρυσε τὴν ἐπὶ γῆς βασιλείαν αὐτοῦ, τὴν βασιλείαν τῆς ἀγάπης, ἧς αἱ βᾶσεις ἀσάλευτοι καὶ ὁ θρόνος αἰώνιος. Ἐκάλεσε τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀδυνατοὺς, τοὺς ἀπηυδισμένους ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ βίου. «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς» τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ ἀπηλπισμένους νὰ τοὺς σώσῃ: «Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ'

ἀμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν» καὶ μᾶς συνεβούλευσε νὰ εἴμεθα ἐπεικεῖς καὶ εὐσυμπάθητοι πρὸς τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα «κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξεις καὶ λίνον τυφώμενον οὐ σβέσεις» (= τὸ σπασμένο καλάμι μὴ τὸ τσακίσης καὶ τὸν λύνον ποῦ τρεμοσβύνει μὴ τὸ σβύσης): Μὴ ἐξοργίζεσθε κατὰ τῶν πταιόντων καὶ πειραζόντων ὑμᾶς: «Μάθετε ἀπὸ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρίσκετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν».

Ὁ γλυκὺς μας Ἰησοῦς εἶναι πρὸ παντὸς πατῆρ τῶν βασανιζομένων, τῶν καταδιωκομένων, τῶν αἰχμαλώτων, εἶναι τέλος ὁ ἰατρός τῶν νοσοῦντων. ὅπου ἀκούει τὸν πόνον, τρέχει ὡς φιλόστοργος πατὴρ νὰ ἐπιχύσῃ τὸ βάλαμον τῆς παρηγορίας. ἀρκεῖ νὰ προστρέξωμεν, ἀρκεῖ νὰ τὸν ἐπικαλεσθῶμεν καὶ εὐθὺς σπεύδει ταχὺς εἰς βοήθειαν. «ἔτι λαλοῦντός σου ἰδοὺ ἐγὼ πάρειμι». καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς στοργῆς μᾶς προεῖπεν, ὅτι ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἀφήσῃ τὸ τέκνον αὐτῆς, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θὰ σᾶς ἐγκαταλείψω.

Τούτων μεμνημένη ἡ μήτηρ Ἐκκλησία καὶ τοῖς ἴχνεσιν ἐκείνου ἀκολουθοῦσα, οὐ παύεται ἡμέρας καὶ νυκτὸς δεομένη «ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις κατακειμένων» καὶ προσφέρει τὸν μέγαν ἀγιασμόν ὡς θεῖον δῶρον «ἀμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων ἀλεξιτήριον, δαίμοσιν ὀλέθριον, ταῖς ἐναντίας δυνάμεσιν ἀπρόσιτον, ἀγγελικῆς ἰσχύος πεπληρωμένον, ἵνα πάντες οἱ ἀρυόμενοι καὶ μεταλαμβάνοντες ἔχοιεν αὐτὸ πρὸς καθαρισμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρὸς ἰατρείαν παθῶν, πρὸς ἀγιασμόν οἴκων, πρὸς πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπιτήδειον», Χρῆι καὶ παρέχει πρὸς τοὺς πάσχοντας τὸ ἅγιον ἔλαιον «εἰς ἴασιν τοῖς ἐξ αὐτοῦ χριομένοις, εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης νόσου.. εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν κακῶν» ἀναπέμπουσα θερμὰς εὐχὰς καὶ δεήσεις: «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ

ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ τῶν ὀρφανῶν πατήρ
καὶ τῶν νοσοῦντων ἰατρός, ὁ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν
ἀπόνως βαστάζων καὶ τὰς νόσους ἡμῶν λαμβάνων,
«ὁ ταχὺς εἰς βοήθειαν καὶ βραδὺς εἰς ὀργήν».

Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία ιδιαίτατα συνεμερίσθη τὴν δυ-
στυχίαν τῶν τυφλῶν. Ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύο κυ-
ρίως ἐπέσυραν τὴν προσοχὴν, τοῦ
τυφλοῦ καὶ τοῦ παραλύτου ἢ θερα-
πεία. Τούτου ἕνεκα ιδιαίτεράν καθώρισε Κυρια-
κὴν δι' ἕκαστον τῶν δύο τούτων θαυμάτων κατὰ τὴν
περίοδον ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως καὶ διὰ
θεσπεσιῶν ὕμνων καὶ ἀσματικῶν κανόνων παρέδω-
κεν εἰς αἰωνίαν ἀνάμνησιν τὴν ἴασιν τοῦ τυφλοῦ καὶ
τοῦ παραλύτου. Κάποια σχέσις συνδέει τὰ δύο ταῦτα
πάθη· οὗτος μὲν βλέπει κόσμον, ἀλλὰ δὲν δύναται
νά κινηθῆ διὰ τὴν ἀπολαύσιν αὐτόν. Δὲν νομίζω, ὅτι
εἶναι ὀλιγώτερον δεινὸν ἢ ἀδράνεια τῶν μελῶν ἀπὸ
τῆς τυφλώσεως, ἣν ἐπὶ τέλος ἀντικαθιστᾷ ἐν μέρει ἡ
φαντασία, ὁ παράλυτος εἶναι «ἄ τ α φ ο ς ν ε κ ρ ὀ ς»,
ἐφ' ὅσον ὁ φορεὺς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ κίνησις. ἀλλὰ
πάντως περισσότερον ἐλέους καὶ εὐσπλαγχνίας
ἄξιός ἐστιν ὁ τυφλός, καὶ δικαίως ἄνθρωπος ἄνευ
ὀφθαλμῶν παραβάλλεται πρὸν κόσμον ἄνευ ἡλίου.
Ὁ σκοτεινὸς κόσμος εἶναι ἀπέραντος τάφος, καὶ ἐν-
τὸς αὐτοῦ ζῆ ὁ δύστηνος τυφλός· «κόσμον ἀκούω, καὶ
κόσμον δὲν βλέπω»! Διάγει καὶ βασανίζεται εἰς μίαν
ἀπέραντον, ἀτελείωτον νύκτα. Δικαίως ἄρα ὁ θεάν-
θρωπος ἐταύτισε τὴν ζωὴν πρὸς τὸ φῶς· «ἐγὼ εἰμι
ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς» καὶ ὁ μέγας Γκαῖτε ἐφώναζε κατὰ
τὴν ἐπιθανάτιον ἀγωνίαν· «φῶς, φῶς, περισσότερον
φῶς!»

3. Οἱ ὕμνοι τῆς Κυριακῆς τοῦ τυφλοῦ καὶ οἱ ψάλλει τοῦ ἁγίου "Ορους, χαρακτηριστικὸν ἐκείσῳδιον τῆς «Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς».

Οἱ ὕμνογράφοι ἐκεῖνοι, οἱ συναρμολογήσαντες τὴν ἱερὰν τοῦ τυφλοῦ ἀκολουθίαν, ἐξήντησαν πάντα λυρισμὸν καὶ πᾶσαν παθοποιίαν καὶ εἶναι ἀδύνατον, ὅσον σκληρὸς καὶ ἀναίσθητος καὶ ἂν εἶναι τις, νὰ μὴ συγκινηθῆ νὰ μὴ κινηθῆ εἰς οἶκτον πρὸς τοὺς στερουμένους τοῦ φωτός. Ἡ ἔξαρσις δὲ καὶ ἀνάτασις τῆς ψυχῆς φθάνει εἰς ὕψιστα ὄρια, ὅταν οἱ ὕμνοι οὗτοι ψάλλωνται ὑπὸ καλλιφώνων καὶ ἡδυμόλων βυζαντινῶν ψαλτῶν. Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Ἄγγλος βυζαντιολόγος Burgy χαρακτηρίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν ὡς Πινδαρικὴν. Σταχυολογοῦμεν ὀλίγα ἐκ τῶν τροπαρίων· Ἴδου τὸ φρικτὸν τοῦ τυφλοῦ παράπονον :

Ὁ τυφλὸς γεννηθεὶς,
ἐν τῷ ἰδίῳ λογισμῷ ἔλεγεν :

Ἄρα ἐγώ,

δι' ἁμαρτίας γονέων ἐγεννήθην ἀόμματος :

Ἄρα ἐγώ,

δι' ἀπιστίαν ἐθνῶν ἐγεννήθην εἰς ἔνδειξιν :

οὐχ ἱκανῶ τοῦ ἐρωτᾶν πότε νύξ, πότε ἡμέρα.

Οὐκ εὐτονοῦσι μου οἱ πόδες τὰ τῶν λίθων προσκρού-
ματα,

οὐ γὰρ εἶδον τὸν ἥλιον λάμποντα
οὐδὲ ἐν εἰκόνι τὸν ἐμὲ πλαστοουργήσαντα.

Ἄλλὰ δέομαί σου, Χριστέ ὁ Θεός,
ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με.

Ὅδὲ ἱερὸς ὕμνωδὸς ὡς ἐξῆς ἐξαίρει τὴν θαυματουργίαν!
Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου, Χριστέ : (= τὰς δυνα-
νάμεις)

ἢ τίς ἐξαριθμήσει τῶν θαυμάτων σου τὰ πλήθη !

διπλοῦς γὰρ ὡς ὠράθης ἐπὶ γῆς δι' ἀγαθότητα,
 διπλᾶς καὶ τὰς ἰάσεις τοῖς νοσοῦσιν ἐχορήγεις·
 Οὐ μόνον γὰρ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς διήνοιξας,
 τοῦ ἀπὸ μητρᾶς πυρωθέντος,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς·
 Ὅθεν Θεὸν σε ὠμολόγει τὸν κρυπτόμενον
 καὶ πᾶσι παρέχοντα τὸ μέγα ἔλεος.

Τοιοιουτρόπως μετὰ τοῦ ὑλικοῦ ὁ τυφλὸς ἀπή-
 λαυσε καὶ τοῦ πνευματικοῦ φωτός,

ἦς καὶ τυχὼν ὁ πρὶν
 ἐν γεννητοῖς γνωριζόμενος,
 ἥλιον ὁμῶς μὴ βλέπων,
 σέ τὸν γλυκὺν ὄρα ἥλιον,
 ἰδὼν τὴν εἰκόνα
 τοῦ ἡμᾶς δι' εὐσπλαγχνίαν
 ἄφατον πλάσαντος·

καὶ γίνεται κήρυξ διαπρύσιος τῆς τοῦ Χριστοῦ θεό-
 | τητος :

Ὁρθρος ἀνίσχει
 τῷ ἐν σκότει διατρίβοντι,
 νυκτὸς ἀορασίας πολυωδίῳ τυφλῷ,
 ἐν ρεῖθροις λουσαμένῳ
 τὸ φῶς ὀμμάτων θείῳ κελεύσματι πηγῇ Σιλῶαμ·
 ὅθεν σελασφόρος καινότερος ὄραται,
 ὁμίχλην σκότους νυκτοποιῶν
 τῶν νομικῶν διελέγχων γραμματιστῶν
 καὶ τὴν σκοτόμαιναν
 τῆς τούτων ἀβλεψίας
 ταῖς ἀναλάμψεσι φωτίζων ταῖς φωσφόροις·
 ἐξ ὧν ἡ τύφλωσις τοῦ πρὶν σκιώδους γράμματος
 ὀμματοῦται ταῖς ἐκ τοῦ λόγου,
 ἡμῶν παρεχομέναις
 φαιδρῶς ἐλλάμψεσιν.

Προσεπαθήσαμεν κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ χωρίσωμεν εἰς

στίχους τὰ τροπάρια ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ ἔχουν δημοσιευθῆ καταλογάδην. Βεβαίως εἰς τὸν κοινὸν λαὸν καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν διανοουμένων, τοὺς ἀμυήτους, οἵτινες οὐδέποτε ἐνέκυψαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν, οὐδεμίαν αἴσθησιν θὰ ἐμποιήσωσι τὰ τροπάρια καὶ ἰδιόμελα ταῦτα, τόσον καλῶς τὴν προσωποποιῖαν παριστῶντα καὶ ἀπλῶς ἀναγινωσκόμενα. Ὀλίγοι δὲ ψάλλται ἐν Ἀθήναις τὴν σήμερον ψάλλουσιν αὐτὰ ἀπὸ διφθέρας καὶ ἀποδίδουσι τὸ γνήσιον μέλος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἥτις μόνον τοὺς θιασώτας αὐτῆς συναρπάζει, καὶ τοιοῦτοι δυστυχῶς ὑπάρχουσιν ἐλάχιστοι, ὅπως καὶ μουσοτραφεῖς τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἱεροψάλλται. Τούτου ἕνεκα εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ προσαγάγω ἐν παράδειγμα. Τῷ 1930 κατὰ Ἰούνιον μῆνα συνῆλθεν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει ἡ «Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ» ἀποτελουμένη ἐξ εἰκοσάδος ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν πλὴν τῆς Ρωσικῆς. Ἡμὴν τότε πρωτεπιστάτης τῆς ἱεράς Κοινότητος ἦτοι πρόεδρος τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας. Τόπος συνελεύσεως εἶχεν ὀρισθῆ παρὰ τοῦ οἴκου. Πατριαρχείου ἢ τοῦ Βατοπεδίου ἱερά μονή.

Μᾶς παρεκάλεσαν οἱ ἅγιοι σύεδροι ἀρχιερεῖς νὰ στείλωμεν ἐκεῖ τοὺς πρωτοψάλτας μας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μονὴ αὕτη εἶχεν εἰς γάγει τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν ἄλλων μονῶν ὡς αἰρετικὴ καὶ οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ. Τέλος ληξασσῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διορθοδόξου ἀπεφάσισαν οἱ ἀρχιερεῖς ν' ἀναχωρήσωσιν· ἀλλὰ τινες καὶ δὴ οἱ ξένοι, παρεπονέθησαν, διότι δὲν ἦλθον εἰς τὸ Πρωτάτον, τὴν ἔδραν τῆς Ἱ. Κοινότητος, νὰ προσκυνήσωσιν τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τοῦ «Ἄξιον ἔστι» καὶ νὰ χαιρετίσωσιν τὰς μοναχικὰς ἀρχάς. Ἀλλ' ὁ Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος, ὁ ἀποθανὼν ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, περιέπεσεν εἰς δευτέραν νῦν παρατυπίαν—ἡ πρώτη ἦτο, ὅτι τὸ 1928 χωρὶς νὰ κληθῆ ἡγήθη πατριαρχικῆς

έξαρχίας καὶ ἀντιμετώπισε τὴν ἄρνησιν τῆς Ἱ. Κοινότητος ἣτις δὲν ἐδέξατο αὐτὴν—δὲν κατηύθυνε τοὺς συνέδρους, ὡς εἶθισται, εἰς τὸ Πρωτάτον, ἀλλὰ κατ' εὐθειαν ἀτμοπλοϊκῶς εἰς τὸ Βατοπέδιον. Παρατυπώτατον, ὅπερ ὅταν πράττωσι Ρῶσοι καὶ Σέρβοι ἐπίσημοι κατευθυνόμενοι ἀμέσως εἰς τὰς μονὰς των ἐξευειρόμεθα, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον μετὰ δύο ἔτη ἐτιμώρησε Σέρβον μητροπολίτην, διότι δὲν ἐτήρησε τὴν τάξιν. Τότε ὁ Χρῦσανθος τηλεφωνικῶς μοῦ ζητεῖ νὰ ἐκδώσωμεν διαμογητήρια (ἦτοι τὴν ἄδειαν ἐπισκέψεως μονῶν τινῶν παραλιακῶν) χάριν τῶν ξένων. Ἀπήντησα, ὅτι παρ' ὄλον τὸν σεβασμὸν ὅπου πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ τηρήσω τὸ ἄρθρον τοῦ Καταστ. Χάρτου, ὅτι διαμογητήρια δίδονται ἀνεξαιρέτως μόνον εἰς τοὺς παρουσιαζομένους εἰς τὴν Ἱερὰν Ἐπιστάσιαν. Οὕτως ἐκοῦσα ἄκουσα ἀνῆλθεν ἡ Ἐπιτροπὴ σύμπασα εἰς τὰς Καρεὰς καὶ ἐγένετο μετὰ μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος. Ἔτυχε κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν νὰ πανηγυρίζωμεν διὰ παννυχίδος τὸ θαῦμα τοῦ «Ἄξιον ἔστιν» εἰς δόξαν τῆς Θεοτόκου, τῆς πολιούχου τοῦ ἱεροῦ τόπου. Μόλις ἐτελείωσεν ἡ θεία λειτουργία ἔφθασαν οἱ σεβασμιώτατοι, χάριν τῶν ὁποίων ἐψάλη δοξολογία ὑπὸ τοῦ καλλιφωνοτάτου πρωτοψάλτου μακ. Συνεσίου Σταυρονικητιανοῦ.

Ὁ πανάρχαιος ναὸς τοῦ Πρωτάτου ἦτο ἐν τῇ δόξῃ καὶ ἐπληροῦτο ἀγγελικῆς μελωδίας καὶ οἱ ἐπίσημοι ξένοι ἐκστατικοὶ μετὰ κατανύξεως μετεφέροντο εἰς ἄλλην ἐποχὴν, ὅτε ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας τοῦ Θεοῦ προσηλυτίζοντο οἱ Ρῶσοι εἰς τὸν χριστιανισμὸν καταθελχθέντες ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ψαλμωδίας, ἣτις καὶ σήμερον παρ' ὄλην τὴν φθορὰν καὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν ἀκουόντων ἀντηχεῖ εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς ψυχῆς, ἐξυψοῖ τοὺς μοναχοὺς εἰς τὰς οὐρανίους σφαῖρας καὶ αἰχμαλωτίζει τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐγκαταβιούντων ἐπὶ τοῦ ἀπροσίτου Ἄθωνος καὶ

προσκεκολλημένων ὡς ὄστρακα ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων ἐκείνων βράχων. Καὶ ἡ ψαλμωδία καὶ οἱ ἐκφωνηθέντες λόγοι ἐκίνησαν εἰς δάκρυα τοὺς σεβασμιωτάτους. Ἐνῶ προσεφέροντο τὰ ἀναψυκτικὰ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ ἀείμνηστος Ἡρακλείας Φιλάρετος Βαφείδης, μοὶ ἔλεγεν: «ἄγιε πρωτεπιστάτα, παρεξηγήσαμεν ὀλίγον τὴν ἐπιμονὴν σας, καὶ ἐγὼ πρὸ παντός, ἀναμετρῶν τὰ 85 ἔτη τῆς ἡλικίας μου μετὰ δειλίας ἐπέβην τοῦ ἡμιόνου, ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας διήνυσα τὴν ἀνωφερῆ ὁδὸν δύο καὶ πλέον ὥρας. Τώρα καταλαμβάνω πόσον εἶχετε δίκαιον. ἡ εὐχαριστήσις μου εἶναι ἀπερίγραπτος, ἀλλὰ θὰ σᾶς ὑποχρεώσωμεν νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἄλλα τροπάρια ἀπὸ τοὺς θαυμασίους σας ψάλτας». Προσεπαθήσαμεν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὰς οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ποικιλίας τῶν ἐδεσμάτων, ἀλλ' ὅπως γίνεται εἰς τὰς ἀγιορειτικὰς πανηγύρεις, νὰ καταστήσωμεν καὶ πνευματικὴν τὴν πανδαισίαν διὰ τῆς ψαλτικῆς. Ὁ ἀριστερὸς ψάλτης, γέρων Κυριακὸς Διονυσιάτης, ἔψαλλε τὸ Δοξαστικὸν «Τῶν ἁγίων πατέρων ὁ χορὸς—ἐκ τῶν τῆς γῆς περάτων συνελθῶν—πατὴρ καὶ υἱὸς ἐδογματίσαν τὴν φύσιν... ὦ θεία παρεμβολή—θεηγόροι πατέρες—παρατάξεως Κυρίου—τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ παραδείσου—τὰ πάγχρυσά στόματα τοῦ Λόγου κτλ.» καὶ ἄλλα. Ἄλλ' οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἦσαν ἄπληστοι καὶ διεκόψαμεν διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ εὔρω τρόπον νὰ ἀγγαρεύσωμεν καὶ αὐθις τοὺς μελιφθόγγους ψάλτας. Τὸ ἑσπέρας μετέβημεν πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Σεράγιον ἥτοι τὴν ρωσ. σκῆτην τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν πρὸ τοῦ δείπνου εἰς τὸν ἀγιογραφικὸν οἶκον τῶν Ἰωασσαφαίων εἶχον καλέσει τὸν Συνέσιον, ὅστις ἀφοῦ ἔψαλλε διαφόρους καλλιφωνικούς εἰρμούς, κατέληξεν εἰς τὸ ἰδιόμελον τοῦ τυφλοῦ: «Ὁ τυφλὸς γεννηθεὶς», ὅπου ὁ δυστυχὴς κλαίει τὴν μοῖραν του. Ἐδῶ ἡ ἀπόλαυσις ἐκορυφώθη. ὑπὸ τὸ

ἀμυδρόν νυκτερινόν φῶς καί τήν ὑπόκωφον φωνήν ὁ δαιμόνιος ἀοιδὸς ἠρέμα καί ἀβιάστως ὑποτονθορύζων ἐμιμεῖτο τήν παθητικὴν φωνήν τοῦ τυφλοῦ! Ἡ συγκίνησις ἦτο ἀσυγκράτητος καί τοιαύτη, ὥστε ὁ πρόεδρος διέταξε τὸ δῖς. Ἦτο μυσταγωγία καί δέησις ὑποκάρδιος τῶν ἱεραρχῶν καί πάντων ἡμῶν ὑπὲρ τῶν δυστυχησμένων τυφλῶν. Ἐκείνη ἡ στιγμή μοὶ ἔρχεται εἰς τὸ νοῦν ὡς ἀκίς ἀντικρύζω ἀόμματον.

Ἡ θεσπεσία φωνὴ τοῦ ἀληθμονήτου Συνοδοῦ ἀντηχεῖ πάντοτε εἰς τὰ ὦτά μου καί εἰς αὐτὴν ὀφείλω κατὰ μέγα μέρος τὸ ὅτι ἔλαβον τὸν κάλαμον νὰ γράψω ὑπὲρ τῶν τυφλῶν, καί τοι λίαν ἐμπερίστατος, χαίρειν εἰπὼν εἰς πᾶσαν ἄλλην σκέψιν καί ἀσχολίαν. Ἔστω εὐπρόσδεκτος ἡ θυσία αὕτη, εἰ καὶ μικρὰ καὶ τὸ θυμίαμα ἄς ἀνέλθῃ μέχρι τοῦ ὑπερτάτου θρόνου τοῦ Ἐπίσκοπου-αἰκτίρησον, Κύριε, καὶ ἐλέησον τοὺς ἀξιόθρηνητοὺς τυφλοὺς, καὶ διάνοιξον αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ τοῦ φωτὸς χορηγός. Σὺ ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, πέμψον καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκτῖνα τοῦ ἀπλέτου φωτὸς, ὅπερ περιλάμπει τὸν ὑψηλὸν σου θρόνον. Κάμφθητι εἰς τοὺς στεναγμοὺς τῆς καρδίας καὶ συγχώρησον εἴ τι ἡμάρτησαν εἰς σὲ τὸν ἀγαθοδότην Θεὸν καὶ πατέρα τῶν οἰκτιρμῶν. Ὡς ἐπισφράγισμα εἰς τὸ ἱστόρημα τοῦτο ἔστω περικοπὴ τοῦ εὐχαριστηρίου γράμματος, ὅπερ μοὶ ἀπέστειλεν ὁ μητροπολίτης Ἀχράδος κ. Νικόλαος, ὁ Σέρβος οὗτος, ὅστις, ὅπως εἰς ὄλους τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις, ἀπετέλεσεν ἐξαίρεσιν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐκείνῳ, καὶ ἐν τούτῳ ἀπεδείχθη τύπος εὐγενείας καὶ εὐσεβείας καὶ λυποῦμαι, διότι δὲν ἔχει θέσιν ἐνταῦθα ἡ δημοσίευσις ὁλοκλήρου τῆς ἐπιστολῆς. Μόλις ἔλαβεν οὗτος τὴν φωτογραφίαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔγραφε καὶ τὰ ἑξῆς: « Αὕτη θὰ μοὶ εἶναι μίᾳ ἐπὶ πλέον ἀνάμνησις διὰ τὸ ἅγιον Ὄρος, ὅπερ ἐκ καρδίας ἠγάπησα, ἀφ' ἧς ἡμέρας μὲ ἤξιωσεν ὁ Κύριος νὰ πατήσω πρῶτην φορὰν μὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς μου εἰς αὐτὸ πόδας. Ἡ

φωτογραφία αὕτη θὰ μοὶ ὑπενθυμίζη τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνην τελετὴν εἰς τὸν τῆς Θεομήτορος ναὸν τοῦ Πρωτάτου, ἣν ὑμεῖς πρὸς ὑποδοχὴν εἰς τὰ μέλη της Διορθοδόξου ἐπιτροπῆς ἐκάμετε.

Θὰ ὑπενθυμίζη εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν προσφώνησιν ὑμῶν, ἣτις προὔξενησε δάκρυα εἰς τοὺς παρόντας. Κι' ἀκόμη θὰ μοὶ ὑπενθυμίζη τὴν βυζαντινὴν ψαλμωδίαν, ἣν ἤκούσαμεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ἣτις ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην πάντων ἡμῶν τὴν χριστιανικὴν ἱστορίαν παρελθόντων αἰώνων καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ συνέδεσεν ἡμᾶς μετὰ τῆς χαρᾶς ἐκείνων τῶν γεγονότων ὡσεὶ ἦσαν παρόντα» (μετάφρασις ἐκ τοῦ Σερβικοῦ).

4. Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς τυφλοὺς (1).

Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ πάθους καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ τυφλοῦ : «Τί ἄλλο βαρύτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχη τις μίαν ἀφεγγῆ καὶ ἀδιάκοπον νύκτα εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του ; τί δυστυχέστερον ἀπὸ τοῦ νὰ ὀσφραίνηται πάντα τὰ ἄνθη, ὅσα γεννᾷ ἡ γῆ, καὶ ὀφθαλμοὺς νὰ μὴ ἔχη νὰ τὰ ἰδῇ ; τί ἀθλιώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἀκούη πῶς ὁ μεγαλόδωρος Θεὸς πάντα εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐποίησε καὶ πάντα ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὑπέταξε καὶ ἀπὸ τὸ

(1) Ἐνταῦθα ἀντιγράφω ὀλίγας γραμμὰς ἐκ τῆς «Εὐαγγελικῆς σάλπιγγος» τοῦ Κορινθίας ἀγίου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ, ὅστις ἔγραψε «λόγον εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τυφλοῦ» λίαν ἀξιόλογον καὶ εἰς γλῶσσαν ἐπιμεμελημένην περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ Μακάριος ἐγκατεβίωσε καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Συνιστῶ τὸν λόγον τοῦτον πρὸς ἀνάγνωσιν ἐν τῷ «Οἴκῳ τῶν Τυφλῶν».

ἄλλο μέρος ὁ τυφλὸς νὰ στοχάζεται, ἂν καὶ ἄνθρωπος κατὰ τὸ σχῆμα, πλὴν ὄχι καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ζωντανὸς κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ νεκρὸς κατὰ τὸ νοούμενον. . . , ἀπὸ τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ ἄλλην πλεον δυστυχέστεραν ;» Πόσα συναισθήματα οἴκτου καὶ φιλανθρωπίας δὲν διεγείρουσιν οἱ λόγοι οὗτοι ; ὅποιαν ψυχανάλυσιν ποιεῖται ὁ ρήτωρ διὰ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ψυχικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν τυφλόν, νὰ συμπονέσωμεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτοῦ ; Οὕτως προοιμιάζεται, ἀλλ' ἔπειτα πραγματεύεται περὶ τῶν κινδύνων, οἵτινες γεννῶνται ἐκ τῆς ὀράσεως, ὅταν μετεωριζώμεθα ἐφ' ἃ μὴ δεῖ καὶ δὲν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ὠραῖον ὄντως βιβλίον «Περὶ φυλακῆς ὀράσεως» καὶ σχεδὸν συμφωνεῖ πρὸς τὸν Βυζάντιον δημοσιογράφον, τὸν ὅποιον προέταξα, ὅτι «εὐτυχέστεροι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μάτια καὶ δὲν βλέπουν». Παρ' ὅλα ταῦτα καὶ ὁ Μακάριος καταλήγει ἀσυναισθήτως πως εἰς τὴν γνώμην, ἣν ἐξήνεγκεν ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης : «Καὶ κἂν δὲν ἀκούεις τὸ μέγα κλέος τοῦ Πηλουσιίου δρους μὲ τί εὐμορφον παράδειγμα προσεπάθει νὰ σωφρονίσῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ παρομοιάζων τὸν ὀφθαλμὸν μὲ τὸν ἥλιον ; διότι καθ' ὑπόθεσιν ἂν αὐτὸς ὁ ἥλιος σβύσῃ, ὅλον τὸ πᾶν ἐκυρίευσεν σκότος... καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὅταν σβύσῃ, θαμβώσῃ ἀπὸ πονηρὰ συνένεφα τῆς κακῆς θεωρίας καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐχάθησαν ἔσβυσαν. ἀκουσον τὰ ἴδια λόγια τοῦ ἁγίου : «ὅν τρόπον ὁ ἥλιος ἐν τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι, καὶ ὡσπερ ἐκεῖνος εἰ σβεσθεῖη πάντα συνετάραξε, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ἀποσβεσθεῖη, καὶ πόδες ἀχρεῖοι καὶ σχεδὸν ἅπαν τὸ σῶμα γίνεται».

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἐκλήθη εἰς Ἀλεξανδρείαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὀρθοδόξων ταρασσομένων ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν. Τότε ἤκμαζεν ἐκεῖ ὁ σοφὸς καθηγητῆς τῆς Κατηχ. Σχολῆς, ὁ Δίδυμος, ὅστις ἐκ νεαρᾶς

ἡλικίας ἐκτυφλωθεὶς ἐπὶ 50 ἔτη ἐδίδασκεν ἀόμμα-
τος. Ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ ἅγιος καὶ εἶδεν ὅτι ἐστε-
νοχωρεῖτο καὶ ἐγόγγυζε ἐπὶ τῇ ἀορασίᾳ. «Μηδέν, ὦ
Δίδυμε, ταραττέτω σε ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποβολή,
εἶπε· τοιοῦτοι γάρ σοι λείπουσιν ὀφθαλμοί, οἷς καὶ
μυῖαι καὶ κώνωπες βλέψαι ἰσχύουσι. χαῖρε δὲ ὅτι
ἔχεις ὀφθαλμούς, οἷς καὶ ἄγγελοι βλέπουσι, δι' ὧν
καὶ ὁ Θεὸς θεωρεῖται καὶ τὸ αὐτοῦ φῶς καταλαμ-
βάνεται» (Σωκρ. Ἐκκλησι. Ἱστορ. Δ', 25). Ἐδῶ πράγ-
ματι ὁμιλεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ ὁσίου πα-
τρός, ὅστις δι' ἑνὸς λόγου ἐπεδαψίλευσε τόσῃν πα-
ρηγορίᾳ εἰς τὸν Δίδυμον, ὥστε νὰ διακηρύττῃ, ὅτι
οὐδέποτε ἠσθάνθη τόσῃν ἀνάπαυσιν καὶ χαρὰν ἐν
τῇ ψυχῇ· διότι ὡς γνωστὸν ὁ Ἀντώνιος ἦν κατ' Ἀθα-
νάσιον ἀγράμματος «γράμματα μαθεῖν οὐκ ἠνέ-
σχετο» καὶ ὅταν οἱ φιλόσοφοι ἐχλεύαζον αὐτόν, διότι
δὲν ἔμαθε γράμματα, ἠρώτησεν αὐτούς τί εἶναι πρῶ-
τον ὁ νοῦς, ἢ τὰ γράμματα; ἐκείνων δὲ εἰπόντων ὁ
νοῦς, ὁ ὁσῖος προσέθηκε: «ὦ τοῖνον ὁ νοῦς ὑγίαι-
νει, οὐκ ἀναγκαῖα τὰ γράμματα».

Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἰς πόσους τῶν τυφλῶν δὲν
ἐφαρμόζεται; Εἶναι τόσα τὰ χαρίσματα, εἶναι τόσοι
οἱ θησαυροί, ὅπου προξενεῖ πολλάκις ἡ τυφλότης,
ὥστε ὑπερβαίνει πᾶσαν χάριν καὶ τέρψιν, ἀπ' ὅσας
δύνανται οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ νὰ δώσωσιν εἰς τὸν
ἄνθρωπον. Οἱ στερούμενοι τῶν ὀφθαλμῶν τούτων,
ὅταν συγκεντρῶνται εἰς ἑαυτούς καὶ ἐμβαθύνωσιν εἰς
τὴν μελέτην τῶν θείων, τότε διανοίγονται οἱ πνευμα-
τικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ καὶ βλέπουσι τὰ ἀθέατα
καὶ ἐνατενίζουσι τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀκούου-
σιν ἄρρητα ῥήματα «ἃ οὐκ ἔξδὸν ἀνθρώποις
λαλῆσαι» καὶ οὕτως γίνονται σκευὴ ἐκλογῆς καὶ δο-
χεῖα καθαρὰ τοῦ οὐρανοῦ φωτός καὶ προστίθωσιν ὁ
θεῖος Μακάριος: «καὶ καθὼς οἱ προσκεκολλημένοι
εἰς τὰ γήινα σάρκες καὶ γῆ ἀποκαθίστανται, τοιου-
τοτρόπως οἱ θεωροὶ τῶν θείων οὐράνιοι καὶ ὅλως

πνευματικοί γίνονται. τυφλώττουσιν εἰς ταῦτα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὄχι ἀπὸ ἔλλειψιν νοῦς ἢ πτωχείαν φρονήσεως, ἀλλὰ διὰ τελειότητα μάλιστα τοῦ νοῦς καὶ τὸ ὕψος τῆς φρονήσεως· ὁ ὁποῖος νοῦς προσηλωμένος ὅλος εἰς τὴν θεωρίαν καὶ ἐπιθυμίαν τῶν θείων καταφρονεῖ καὶ ὡς μὴ ὄντα κρίνει τὰ χαμερπῆ καὶ γήινα». Τοιοῦτος καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος ἐκουσίως καὶ θεληματικῶς, ὅτε ὑψοῦται εἰς ἀνωτέρας πνευματικὰς σφαίρας καὶ δραματίζεται θείας καὶ ὑπερφυεῖς καὶ ὑπὲρ λόγον ἐνοράσεις, διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὰς παγίδας, εἰς ἃς τὸν περιπλέκουσιν οἱ ὀφθαλμοί, προτιμᾷ νὰ συνθηκολογήσῃ εἰς τὴν στέρησιν τοῦ φωτός, τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις τόσο ἀποστέρει. «Τότε γίνεται ἡ συνθήκη ἐρασμῆ, ὅταν πολλάκις κλείωνται οἱ ὀφθαλμοί εἰς τὰ ὧτα καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἀνοιξῇ οὔτε ἡ κλείς τῆς θελήσεως, οὔτε τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ μόνον ἡ τοῦ οὐρανοῦ φωτός, καὶ τῆς θείας ἀγάπης». Καὶ συνεχίζει ὁ ἐμπνευσμένος ρήτωρ εἰς τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐκδοχὴν τῆς θεληματικῆς τυφλότητος. «ἀνυπολόγιστον, λέγει, τὸ κέρδος τὸ ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἱερὰν συνθήκην, ἀλλὰ καὶ ἡ ζημία φοβερὰ καὶ ἀξιοδάκρυτος, ὅταν ἀφεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοί νὰ μεταχειρίζωνται τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν διὰ νὰ διακοπῇ ἡ οὐρανια συνθήκη». καὶ προσάγει πολλὰ καὶ χρήσιμα παραδείγματα ἐκ τῆς τοιαύτης σωτηριώδους διὰ τὸν ἄνθρωπον συνθήκης. «Ταύτην τὴν συνθήκην τῆς χριστιανικῆς τυφλότητος δὲν εἶχεν ἡ προμήτωρ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπροδόθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς· εἶδεν ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς ὄρασιν καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς βρώσιν (ἀπὸ τοῦ ὄραν γεννᾶται τὸ ἐρᾶν)· ἔπρεπε νὰ ἔχη σκέπασμα τῆς συνθήκης εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ μὴ ἴδωσιν ἐκεῖνο τὸ καλόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐγνώρισε τὸν θάνατον, καὶ τὸν ἑαυτῆς καὶ τῶν ἰδίων τέκνων». Μία ἀγιογραφικὴ μαρτυρία δύναται ἐπὶ πλέον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ἀνωτέρω. Ἐπὶ Κομνηνῶν βασιλέων

τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ἴσως κατὰ τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα) νεαρός τις, τὴν ὄψιν ἀγγελόμορφος, ἐκ Δυρραχίου καταγόμενος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης, ὁ μέγας μουσικοδιδάσκαλος τοῦ Βυζαντίου, κατέλιπε κρυφίως τὴν πατρικὴν στέγην καὶ ἔφθασεν πεζοπορῶν εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας. Ἡ ἀγγελικὴ φωνὴ του κατέστησε αὐτὸν ταχέως γνωστὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀμέσως κατετάχθη εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερακοντίσῃ ὄλους τοὺς συμμαθητάς του καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ μαγίστορος, ἀναδειχθεὶς ἀρχιμουσικὸς τῶν ἀνακτόρων. Ἄλλ' ἢ ψυχὴ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ὅπως κατὰ τὴν μορφήν καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἦτο ἀγγελόμιμητος, δὲν ἠρέσκετο εἰς τὰ ἀνακτορικὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀπολαύσεις τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδε εἰς τὰς τιμὰς καὶ τὴν βασιλικὴν εὐνοίαν καὶ μεγαλοδωρίαν, ἐπτερύγιζε πρὸς ἄλλας σφαίρας καὶ ἐνατένιζεν εἰς ὑψηλοὺς πνευματικοὺς ὀρίζοντας. καὶ διὰ τοῦτο ἐξελθὼν τῆς πόλεως καὶ ἀνταλλάξας πρὸς ποιμένα τὰ ἐνδύματά του ὡς διψῶσα ἔλαφος ἔφθασεν εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, ὅπερ ἐφημιζέτο τότε ἐπὶ ἀγιότητι. καὶ ἐκοινοβίασεν ὡς ποιμὴν εἰς τὴν Λαύραν. Ὁ ἐπισκέπτης εἰσερχόμενος διὰ τῆς μεγάλης πύλης εἰς τὴν μονὴν σταματᾷ εἰς τὸ πρῶτον μεταξὺ δύο ἄλλων πυλώνων προσκυνητᾶριον πρὸ τῆς ἐξῆς σκηνῆς.

Εἶναι μίᾳ κομάρᾳ, ἧς ἐντὸς κόγχης εἰκονίζεται ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ λεγομένη «Οἰκονόμισσα», τὴν ὁποῖαν τοσοῦτον ἐνθεαστικῶς ἐξύμνησεν ὁ Κουκουζέλης· καὶ ἐσώζετο μέχρι ἐσχάτως εἰς τὴν μονὴν τὸ φλωρίον, ὅπερ ἔδωκεν αὐτῷ ἡ Παναγία εἰς μίαν πανυχίδα, διὰ τὸ ὠραῖον «μαθηματᾶριον», ὅπως λέγεται τὸ ἀργοσύνθετον καὶ μελωδικώτατον «Θεοτόκε Παρθένε», ὅπερ ἔψαλλεν, μεγαλουργήσας αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, καθ' ἣν ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ κόπου ἐνύσταξεν ἐπὶ τοῦ στασιδίου. «Ψάλλε με, ψάλ-

λε με, Ἰωάννη», εἶπεν ἡ Θεοτόκος. καὶ αὐτὸς ἀνανήψας εἶδεν εἰς χεῖρας τὸ χρυσοῦν νόμισμα. Τί ὠραία παράδοσις μαρτυροῦσα, ὅτι καὶ τὰ οὐράνια εὐφραίνονται καὶ ἀνεγγέρονται μέ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τῆς καμάρας βλέπει δεύλαβῆς προσκυνητῆς παραστάσεις ἐνδεικτικὰς ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἱεροῦ τούτου μελωδοῦ. Ἐδῶ ὅπου ὡς ποιμενικός παρουσιάζεται πρὸ τοῦ θυρωροῦ, ἐκεῖ ὅπου λαμβάνει τὸ φλωρίον, καὶ παρέκει ἠνωρθωμένους καὶ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἰσταμένους ἐν ἐκτάσει τοὺς τράγους τοῦ Ἄθωνος I (ὡς γνωστὸν ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἡ Λαύρα εἰς τὰ ἐρημικὰ καὶ ἀπρόσιτα μέρη τοῦ Ὄρους καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Ἄθωνος διατηρεῖ ποίμνιον τράγων ἐφ' ὅσον πᾶν θῆλυ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον τόπον). Ἀλλὰ πῶς προῆλθεν αὐτὴ ἡ θαυμασιὰ παράδοσις περὶ τοῦ Ὀρφέως τούτου τῆς χριστιανικῆς ἱερᾶς μουσικῆς; Ἡ ἔρημος τότε τοῦ Ἄθωνος, ἦτο τὸ κέντρον τοῦ ἀσκητισμοῦ, πόλις οὐρανια, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἀνεγείρει τὴν Οὐρανόπολιν. Ὁ Ἰωάννης εὗρεν ὄντως ἐνταῦθα τὴν καιάκαισιν του καὶ ἐπλήρωσε τὰ καταθύμιον «ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ». Σπανίως ἔβλεπεν ἄνθρωπον, διότι οἱ ἀσκηταὶ ἦσαν ἀθέστοι, «ἀναχωρηταί», ἔγκλειστοι ἐντὸς τῶν σπηλαίων, οἱ μοναδικοὶ σύντροφοὶ του ἦσαν τὰ πωγωνοφόρα ζῶα. Πολλάκις ἀποκάμνων ἐκ τῆς νοερᾶς προσευχῆς ἤσθανετο τὴν ἔφεσιν νὰ ψάλλῃ, ἵνα διασκεδάσῃ τὴν μονοτονίαν. ἀλλὰ φοβούμενος μήπως ἀνακαλυφθῆ ἀνεχαιτίζετο, διότι ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει γράμματα καὶ ἀνθρώπους πανταχοῦ πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτοῦ. Μίαν αἰδέσιμον ὄμως ἡμέραν ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στόματός του μελίρρυτοι φθόγγοι, οἵτινες ὡς οὐρανια μελωδία ἀντήχησαν εἰς τοὺς βράχους. ἀσκητῆς τις ἑξαλλος ἀνακύψας ἐκ τῆς τρώγλης του εἶδε θέαμα ἑξαισιον, τὸν βοσκὸν ψάλλοντα καὶ τὰ βοσκήματα κατα-

πεπληκότα. Ἔσπευσε καὶ ἀναγγέλει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς Λαύρας, καὶ οὕτως ἐγνωρίσθη ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καταζητούμενος, κληθεὶς ἐξηναγκάσθη καὶ ἄκων νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ μονῇ καὶ ὠρίσθη δεξιὸς ψάλτης καὶ ἔκτοτε ὕμνει καὶ ἐδοξολογῇ τὸν Θεὸν καὶ κατεκλήλει τὰ ὦτα τῶν ἀκουόντων, ἀλλὰ βαρέως ἔφερε, διότι ἔχασε τὴν ποθητὴν ἡσυχίαν καὶ μόνωσιν· διὸ καὶ παρεχωρήθη αὐτῷ τὸ ἐγγὺς τῆς μονῆς «κάθισμα», τὸ μονύδριον τῶν Ἀρχαγγέλων ὅπου ἡσύχαζεν ὠρισμένας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Δὲν ἠύχαριστεῖτο ὁμοῦ καὶ πάλιν νὰ μένῃ ἐντὸς οἰκῆματος. εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων. ἀνεκάλυψεν ὑπόγειον σπήλαιον, ὅπερ ἐξαπλοῦται ὀριζοντίως εἰς 20—30 μέτρα. ἐκεῖ εἰς τὸ ἐνδότερον διαμέρισμα ἐντὸς ψηλαφητοῦ σκότους καὶ τῆς ὑγρασίας διῆγεν ὁ μακάριος προσευχόμενος νυχθημερόν. καὶ ὁμοῦ ἐν τῷ βαθυτάτῳ ἐκείνῳ σκότει περιελάμπετο ὑπὸ τοῦ οὐρανίου φωτός καὶ διὰ τῆς ἀνεπετέρωσεως τοῦ νοῦ ἔβλεπεν ἐνοράσεις καὶ διασχίζων τὸν γνόφον ἀνυψοῦτο μέχρι τοῦ τρίτου οὐρανοῦ συναγελαζόμενος μετὰ τῶν ἀγγέλων καὶ συμψάλλων πρὸ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. Περὶ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ θείου τούτου φωτός ἐγράφησαν πολλὰ ἐν καιρῷ ὅπου κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα ἀνεκινήθη ἐν Ἄθῳ τὸ ζήτημα τῶν Ἡσυχαστῶν, τὰ ὁποῖα βλέπει τις εἰς τὴν «Φιλοκαλίαν τῶν νηπτικῶν πατέρων», ἐνθα λέγεται περὶ ἀσκητοῦ τινος Γεωργίου ὅτι «ἐνα βράδυ εἰς καιρὸν ὅπου ἐπροσηύχετο καὶ ἔλεγε νοερῶς μὲ τὸν νοῦν του: «ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μου τῷ ἁμαρτωλῷ», ἔξαφνα ἔλαμψεν εἰς αὐτὸν μία ἔλλαμψις θεϊκὴ καὶ ἐγένευσεν ἀπὸ τὸ φῶς ἐκεῖνο ὄλος ὁ τόπος». Ἡ μαρτυρία αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὸν σπουδαιότερον νηπτικὸν συγγραφέα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν Νέον θεολόγον ἐπικαλούμενον (Φιλοκαλ. τομ. Β'. σ. 509).

Περὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, τοῦ

κτίτορος τῆς Λαύρας, ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸν βίον, τὸν ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Λουδ. Πετί (σ. 31): «Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν ἐν τῷ ποιεῖν αὐτὸν τὴν τῆς τρίτης ὥρας εὐχὴν, ἐχύθη φῶς οὐράνιον ἐπ' αὐτὸν καὶ περιήστραψε καὶ φωτοειδῆ ἀπειργάσατο». Πάλιν εἶδεν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων (ὅπου τὸ κοιμητήριον τῆς μονῆς) ὁ μαθητὴς καὶ βιογράφος αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ εἶχε «τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ φλόγα πυρός. εἶτα, λέγει, ἀναχωρήσας μακρὸν πάλιν προέκυψα ἐκ τῆς πύλης ἰδεῖν τοιοῦτον καὶ θεωρῶ ἐξαστραπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ τινὰ ὁμοίωσιν ἀγγελικὴν πύρινον περικυκλοῦσαν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξα, ὦ πάτερ...» (σ. 73, 19). Εἰς τὴν «Ἱστορίαν τοῦ ἀσκητισμοῦ» (τόμ. Α' 1929) ἀναφέρω συντόμως τοῦ ἁγ. Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλυβίτου τὴν διδασκαλίαν, ὅτι «ὅταν τὸ πῦρ τῆς θεότητος, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πλησιάσῃ τὸν ἄνθρωπον, τότε συναίρεται τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος καὶ συμφλογίζεται τῷ πυρὶ τῆς θεότητος καὶ διαλύεται ταῖς νοήσεσι, καταποθεῖται ὑπὸ τοῦ θείου φωτός καὶ ὅλως φῶς γίνεται θεῖον καὶ ὑπέρλαμπρον» (σ. 117). Τὴν ἀλήθειαν ταύτην περὶ ἐλλάμψεως οὐρανίου φωτός καὶ θείας ἐποπτείας ὑποστηρίζει καὶ ὁ ἄββας Ἰσαάκ (Λόγ. λβ' σ. 201) καὶ ἄλλοι καὶ δὴ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων, ὅτι ὁ ἀπαλλάξας ἑαυτὸν τῶν σωματ. παθῶν «καθαρῶ καὶ ἀνεπισκιάστῳ ὁμματι τῆς ψυχῆς τὰ θεία περιαρθεῖ (=θεωρεῖ) ἀπλήστως τοῦ ἐκεῖθεν φωτός ἄλλαμπόμενος». Οὐδὲν λοιπὸν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ. Ἡ θεία πρόνοια ἔχει ἀφήσει εὐρὺ στάδιον σωτηρίας καὶ εἰς ἡδίκημένους ὄντως τυφλοὺς. Ἀπηλλαγμένοι ἐκ τῆς ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ τῶν σημερινῶν ἀποτροπαίων θεσμάτων δύνανται εὐχερῶς νὰ ἀνατείνωσι τὸν νοῦν οὐτῶν πρὸς τὰ θεία καὶ νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς θείας ἐνασχολήσεις καὶ τὰ κάλλη τοῦ παραδείσου, καὶ τότε ἡ στέρησις τῶν σωματ. ὀφθαλμῶν γίνεται αἰτία τῆς διανοίξεως τῶν πνευματικῶν.

Οὐχί δὲ τυχαίως ἔφερα παράδειγμα τὸν Κουκουζέλην. Εἶναι γνωστόν, ὅτι διαπρεπεῖς μουσικοὶ καὶ ἀοιδοὶ ἦσαν τυφλοὶ, ἐπομένως ὁ μουσικώτατος Ἰωάννης ἐπιζητήσας ἐν τῷ σκοτεινῷ σπηλαίῳ τὴν εὐτυχίαν γίνεται ὁ φυσικὸς χειραγωγὸς αὐτῶν καὶ δέον νὰ ἀνακηρυχθῇ πάτρων καὶ προστάτης ἅγιος τῶν τυφλῶν.

Φίλε ἀόμματε, ἴσως καταμεμφθῆς μου ὅτι ἠθέλησα διὰ μιᾶς νὰ σὲ χειραγωγήσω εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων καὶ νὰ σὲ παρουσιάσω πράγματα πολὺ ὑψηλὰ ἀνέφικτα διὰ σέ. Ὁμολογῶ, ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἐπραξα ὁμῶς τοῦτο οὐχί ἄνευ λόγου. ἠθέλησα νὰ σὲ παρουσιάσω τὸ πρότυπον εἰς ὃ θὰ ἀπον βλέπης, τὸν πολικὸν ἀστέρα πρὸς ὃν θὰ ἔχης ἀτενῶς καὶ ἀναποσπάστως ἐστραμμένον τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς. Εἶναι τὸ τέρμα εἰς ὃ ὄλαι αἱ προσπάθειαι σου θὰ τελινωσιν. Ἴσως δὲν ἔχεις κάμει ἀκόμη τὴν ἀρχήν: Σπεῦσε λοιπὸν νὰ αὐτοσυγκεντρωθῆς, νὰ ἀφήσης πᾶσαν ματαιότητα, νὰ ἀφήσης τὴν πλάνην καὶ νὰ στραφῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ νὰ φωνάξης καὶ σὺ «υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με». Εἴσελθε, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸ ταμεῖόν σου, ἧτις εἶναι ἡ καρδιά σου, ὅπου οἱ θεσσυροὶ τῆς θείας δωρεᾶς, κλειῖσον τὴν θύραν καὶ ἄρχισε ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἧτις εἶναι ἡ κλεις ἡ ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς θείας εὐσπλαχνίας. Ἐτσι θὰ σὲ γνωρισθῆς μὲ τὸν Χριστόν, θὰ σοῦ συγχωρήσῃ τὰ παραπτώματα, θὰ σὲ ἀγαπήσῃ ὡς παιδί του καὶ θὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τὰ οὐράνια. Ἄλλ' εἶσαι πρωτόπειρος, ἔχεις ἀνάγκη τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, νὰ σὲ συγκρατήσῃ εἰς τὴν νέαν ταύτην ὁδόν. Ἴδου ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἧτις σὲ ἀγαπᾷ καὶ σὲ συμπαθεῖ ἰδιαιτέρως, σοῦ κάμνει τὸ πρῶτον μάθημα «Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεώς σου». Εἶναι τὸ Α' κεφάλαιον τοῦ δευτέρου βιβλίου «Νουθεσίαι πρὸς τὰ ἐντὸς ἐφελκυσσαι» τοῦ θαυμασίου ἔργου «Περὶ μιμήσεως Χριστοῦ» ὅπερ ἔσχε μετὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν τὴν πρώτην κυκλοφορίαν.

α'.) «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός σας εἶναι, λέγει ὁ Κύριος». Ἐπιστρεψον πρὸς Κύριον ἐξ ὅλης καρδίας καὶ κατάλιπε τοῦτον τὸν ταλαίπωρον κόσμον, καὶ θὰ εὖρη ἡ ψυχὴ σου ἀνάπαυσιν.

Μάνθανε τὰ ἔξω νὰ καταφρῶνῃς καὶ εἰς τὰ ἐντός νὰ ἀσχολῆσαι, καὶ θὰ ἴδῃς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰς σέ ἐρχομένην.

Διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι «εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι», ἡ ὁποία εἰς τοὺς ἀσεβεῖς δὲν δίδεται.

Θὰ ἔλθῃ πρὸς σέ ὁ Χριστὸς δεικνύων εἰς σέ τὴν παρηγορίαν αὐτοῦ, ἐὰν ἔσωθεν ἐτοιμάσης εἰς αὐτὸν ἀξίαν κατοικίαν.

«Διότι πᾶσα ἡ δόξα καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ εἶναι ἔσωθεν» καὶ αὐτόθι εὐαρεστεῖται.

Συχνὴ ἐπίσκεψις αὐτοῦ ὑπάρχει εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, γλυκεῖα συνομιλία, χαρῆσσα παρηγορία, πολλὴ εἰρήνη, οἰκειότης λίαν θαυμασία.

β'.) Ἄγε δὴ, ὦ πιστὴ ψυχὴ, ἐτοιμάσον εἰς τὸν νυμφίον τοῦτον τὴν καρδίαν σου, ὅπως ἀξιῶσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς σέ καὶ ἐντός σου νὰ κατοικήσῃ.

Διότι οὕτω λέγει: «Ἐὰν τις μὲ ἀγαπᾷ τὸν λόγον μου θὰ φυλάξῃ καὶ ὁ πατήρ μου θὰ ἀγαπήσῃ αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν θὰ ἔλθωμεν καὶ κατοικήαν παρ' αὐτῷ θὰ κάμωμεν».

Δὸς λοιπὸν τόπον εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τὴν εἴσοδον ἀπαγόρευσον.

Ἐὰν τὸν Χριστὸν ἔχῃς θὰ ἦσαι πλούσιος καὶ αὐτὸς μόνος θὰ ἀρκέσῃ εἰς σέ.

Διότι αὐτὸς προνοητὴς καὶ πιστὸς ἐπιμελητὴς σου θὰ εἶναι εἰς πάντα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐλπίσῃς. Διότι οἱ ἄνθρωποι εὐθέως ἀλλάσσονται καὶ ταχέως ἐκλείπουσιν, ὁ δὲ Χριστὸς εἰς τὸν αἰῶνα μένει καὶ μέχρι τέλους σταθερῶς παρίσταται.

γ'.) Δὲν πρέπει πολλὴν ἐλπίδα νὰ ἔχωμεν ἐπ' ἄν-

θρωπον αδύνατον και θνητόν, αν και είναι χρησι-
μος και αγαπητός. ουδέ υπερβολικώς να λυπώμεθα,
αν ποτε αυτός εναντιώνηται και αντιλέγη εις ημάς.

Έκείνοι οΐτινες είναι σήμερα μετά σου, αΰριον
δύνανται να είναι εναντίον σου και απ' εναντίας·
διότι πολλάκις ως άνεμος στρέφονται.

Όλην την έλπίδα σου θές εις τον Θεόν, και αυ-
τός ως είναι ο φόβος και η αγάπη σου.

Αυτός υπέρ σου θα απολογηθῆ και θα κάμη ὅ,τι
είναι κάλλιον εις σε.

Δέν ἔχεις ένταῦθα μένουσαν πόλιν και ὅπου αν
ἦσαι, άλλοδαπός και ξένος εἶσαι, και ουδέποτε ἡσυ-
χίαν θα ἔχης, εάν μή μετά τοῦ Χριστοῦ ένδότατα
ένωθῆς.

δ'.) Τι περιβλέπεις, ένῶ ένταῦθα δέν είναι ο τό-
πος τῆς αναπαύσεώς σου; Εἰς τά ούράνια πρέπει να
ἦναι ἡ κατοικία σου, και ὡς έν παρόδῳ πάντα τά
ἐπίγεια να ἐπιβλέπης

Πάντα παρέρχονται, και σύ συνάμα μετ' αὐτῶν.

Πρόσεχε, ὅπως μή προσκολλᾶσαι, ἵνα μή συλ-
ληφθῆς και ἀπολεσθῆς. Ἡ διάνοιά σου ὡς είναι
παρά τῷ Ὑψίστῳ και ἡ δέησίς σου πρὸς τον Χριστόν
ἀδιαλείπτως ὡς κατευθύνηται.

Έάν δέν δύνασαι τά ὑψηλά και τά ούράνια να
θεωρῆς ἐπαναπαύου εις τό πάθος τοῦ Χριστοῦ, και
εις τάς ἀγίας αὐτοῦ πληγὰς ἀσμένως κατοίκει.

Διότι εάν εις τάς πληγὰς και τά πολυτελῆ στίγ-
ματα τοῦ Ἰησοῦ θεοσεβῶς καταφύγης, μεγάλην πα-
ρηγορίαν εις την θλίψιν θα αἰσθανθῆς και ουδέν θα
σοί μέλη διά την καταφρόνησιν τῶν ἀνθρώπων, και
τάς καταλαλιὰς εύκόλως θα ὑποφέρης.

ε'.) Και ο Χριστός έν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὑπό τῶν
ἀνθρώπων κατεφρονήθη, και εις μεγιστην ἀνάγκην
ὑπό τῶν γνωσίων και φίλων ὄνειδισθεῖς ἐγκατελει-
φθη. Ὁ Χριστός να πάθη και να καταφρονηθῆ ἠθέ-

λησε καὶ σὺ περὶ πράγματος τινὸς τολμᾶς νὰ παρα-
πονῆσαι;

Ὁ Χριστὸς ἐναντίους καὶ καταλάλους εἶχε, καὶ
σὺ δλους φίλους καὶ εὐεργέτας νὰ ἔχῃς θέλῃς;

Πῶς θὰ στεφανωθῇ ἡ ὑπομονή σου, ἐὰν οὐδεμίαν
ἐναντιότητα ἀπαντήσῃς;

Ἐὰν ἐναντίον τι δὲν θέλῃς νὰ ὑποφέρῃς, πῶς φί-
λος τοῦ Χριστοῦ θὰ ᾖσαι;

Ὑπόφερε μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ,
ἐὰν μετὰ τοῦ Χριστοῦ νὰ συμβασιλεύσῃς ἐπιθυμῆς.

στ.) Ἐὰν ἀπαξ ἐντελῶς εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Ἰησοῦ
εἰσῆρχεσο, καὶ ὀλίγον τι τῆς περικαοῦς οὐτοῦ ἀγά-
πης ἡσθάνεσο, τότε περὶ τῆς ἰδίας σου ὠφελείας ἢ
βλάβης οὐδὲν θὰ ἐφρόντιζες, μᾶλλον δὲ διὰ τὸ
γενόμενον εἰς σέ θνειδος θὰ ἔχαιρες, διότι τοῦ Χρι-
στοῦ ἡ ἀγάπη τὸ νὰ καταφρονῇ ἑαυτὸν τὸν ἀνθρω-
πον κατεργάζεται.

Ὅστις ἀγαπᾷ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ
περὶ τὰ ἔσω σπουδαίως ἀσχολεῖται καὶ εἶναι ἐλεύ-
θερος ἐκ τῶν ἐκτάκτων παθῶν, δύναται πρὸς τὸν
Θεὸν ἐλευθέρως νὰ ἐπιστρέφῃ καὶ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑαυ-
τὸν διὰ τοῦ πνεύματος νὰ ὑψῶνῃ καὶ ἀπολαυστικῶς
νὰ ἐπαναπαύηται.

ζ.) Ὅστις πάντα ἐκτιμᾷ καθὼς ὑπάρχουσιν, ἀλλ'
ὄχι καθὼς λέγονται ἢ φαίνονται. εἶναι ἀληθῶς σο-
φός καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρά ὑπὸ τῶν ἀνθρώ-
πων δεδιδασγμένος, γνωρίζει ἔσωθεν νὰ περιπατῇ καὶ
ὀλίγον τὰ ἔξω τιμᾷ, δὲν ζητεῖ τόπους οὐδὲ καιροὺς
προσμένει τοῦ νὰ ἔχῃ εὐσεβεῖς ἀσκήσεις.

Ὁ ἀνθρώπος ὁ προσκείμενος εἰς τὰ ἔσω ἐν τάχει
συλλέγει ἑαυτὸν καὶ οὐδέποτε εἰς τὰ ἔξω ἐκχέεται.

Δὲν ἐμποδίζει αὐτὸν ὁ κόπος ὁ ἐξωτερικὸς οὔτε
ἀσχολία ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ εἰς τὰ
πράγματα, καθὼς συμβαίνουσιν, ἑαυτὸν προσαρμόζει.

Ὅστις ἐντὸς καλῶς καὶ πρέποντως διάκειται, οὐ

δύλως φροντίζει περί τῶν θαυμασίων ἢ πονηρῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων.

Τόσον ἕκαστος ἐμποδίζεται καί διασπᾶται, ὅσον εἰς ἑαυτὸν τὰ πράγματα ἐπισπᾶ.

ἦ.) Ἐὰν εὕρισκεσο εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ καλῶς καθαρισμένος, ὅλα εἰς καλὸν καὶ προοδὸν σου ἤθελον εἰς σέ ἀποβῆ.

Διὰ τοῦτο πολλὰ δὲν σοὶ ἀρέσκουσι καὶ πολλάκις σέ συνταράττουσι, διότι ἀκόμη δὲν ἀπέθανες εἰς σεαυτὸν ὀλοκλήρως οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιγείων ἐχωρίσθης.

Οὐδὲν οὕτω ρυπαίνει καὶ ἐμπλέκει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἡ ἀκάθαρτος τῶν πλασμάτων ἀγάπη.

Ἐὰν δὲν θέλῃς ἔξωθεν νὰ παρηγορηθῆς, θὰ δυνηθῆς τὰ ἐπουράνια νὰ θεωρήσῃς καὶ συχνάκις ἔσωθεν νὰ ἀλαλάξῃς.

Πρακτικὴ ἀπόφασις.

Ἄς ἐργαζώμεθα, ὅπως ἐξαφανίσωμεν πᾶν ὅτι δύναται νὰ φέρῃ ἐμπόδιον εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

(Μετάφρασις ἐκδοθεῖσα ἐν Σύρῳ 1884, σ. 91-96).

Ἀνάπτυξις τοῦ θαύματος τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ.

Ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἡ περί τῆς Σαμαρείτιδος περικοπή τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐμάθομεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἦν ὠνόμασεν ὕδωρ ζῶν, ἦνοιξε καὶ ἐθεράπευσε διὰ λόγου τὴν πνευματικὴν τύφλωσιν τῆς τε Σαμαρείτιδος γυναικὸς καὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτῆς. Διὰ τοῦ σημερινοῦ δὲ Εὐαγγελίου μανθάνομεν, ὅτι ὁ αὐτὸς Σωτὴρ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, θεραπεύει τὴν σωματικὴν τύφλωσιν τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. Ὁ Σωτὴρ λόγῳ

καὶ ἔργῳ κατέδειξε τὴν ἐκ Θεοῦ γέννησιν αὐτοῦ, τὴν παντοδυναμίαν καὶ δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν.

Ἐνῶ δὲ Ἰησοῦς διέβαινον ὁδὸν τινα μετὰ τῶν μαθητῶν του, εἶδεν ἄνθρωπον τινα τυφλὸν ἐκ γενετῆς, δυστυχῆ, πτωχόν, καθήμενον παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ ζητοῦντα ἔλεημοσύνην παρὰ τῶν διαβαινόντων. Πᾶσα ἀσθένεια, πᾶν πάθημα τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει τὰ δεινὰ αὐτῆς· ἀλλὰ ἡ πάθησις τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι μέγιστον κακόν. Ὁ τυφλὸς ἀκούει, ὅτι ὑπάρχει κόσμος ἀνθρώποι, συγγενεῖς φίλοι, ἀκούει τὴν γλυκεῖαν φωνὴν τῶν γονέων, ἀκούει λόγους παρηγορίας, ἀλλὰ δὲν βλέπει τὸ ζωογονοῦν φῶς τοῦ ἡλίου δὲν βλέπει τὰ συμπαθῶς περιστοιχοῦντα αὐτὸν πρόσωπα, στερεῖται τῆς εὐχαριστήσεως νὰ ἴδῃ τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, τὴν ἀνθίζουσαν φύσιν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἰδόντες τὸν παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενον ἐκ γενετῆς τυφλόν, καὶ θέλοντες νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ παθήματος, ἐρωτῶσι, λέγοντες : Διδάσκαλε, εἶπέ ἡμῖν, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ὁ τυφλὸς ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ διὰ νὰ γεννηθῆι τυφλός; — Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰησοῦς, θεραπεύων ἀσθενεῖς τινας, ἔλεγεν «ἀφέωντα σοὶ αἱ ἁμαρτίαι», ἢ «ἴδε ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε», δηλαδὴ ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ αἰτία τῶν δυστυχημάτων, τῶν ἀσθενειῶν, διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ, ὅπερ πηγάζει ἐξ ἀνθρώπου, ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ αὐτεξουσίου, τῆς ἐλευθέρου αὐτοῦ βουλήσεως, διὰ τοῦτο ἐρωτῶσιν οἱ μαθηταί, τίς ἤμαρτεν. Ἐγνώριζον ἐκ τῆς Ιουδαϊκῆς παραδόσεως, ὅτι ἁμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα, ὅτι ὡς τὰ φυσικὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματα τῶν γονέων μετὰδίδονται διὰ τῆς τεκνοποιίας τίς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐπιγόνους μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, οὕτω καὶ τὰ πνευματικὰ χάρισμα καὶ αἱ πνευματικαὶ παθήσεις καὶ κηλίδες. Φαίνεται δέ, ὅτι ἤθελον νὰ μάθωσιν, ἂν ἦτο ἀληθὴς καὶ ἡ

παρά τισι τῶν Φαρισαίων ἐπικρατοῦσα γνώμη τῆς μετεμψυχώσεως, δηλ. τῆς μετὰ τὸν θάνατον μεταβάσεως τῆς ψυχῆς ἀνθρώπου τινὸς εἰς ἕτερον διὰ νέας γεννήσεως πρὸς καθαρισμόν καὶ ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς. Ἦτοι ἐνόμιζον, φαίνεται ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ ἦτο πρότερον εἰς ἄλλο σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ἁμαρτίας δι' ἐξιλέωσιν τῶν ὁποίων εἰσῆλθεν αὕτη εἰς ἕτερον σῶμα, ὅπερ ἐγεννήθη διὰ τὰς προηγουμένας ἁμαρτίας τῆς ψυχῆς τυφλόν. Ἡ ἰδέα αὕτη, οὐδαμοῦ τῆς ἁγίας Γραφῆς στηριζομένη, εἶναι ἐσφαλμένη, στερουμένη ἅμα καὶ πάσης λογικῆς βάσεως καὶ δικαιοσύνης, οὐδένα ἠθικοποιὸν σκοπὸν ἔχουσα.

Ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν μαθητῶν του ἀπαντᾷ, ὅτι οὔτε οὗτος ἤμαρτεν, διότι μετεμψύχως δὲν ὑπάρχει, διότι ἐγεννήθη τυφλός, ἐπομένως αὐτός ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἁμαρτίας οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, τῶν ὁποίων αἱ ἁμαρτίαι, τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἡ καχεκτικότης τοῦ σώματος ἠδύναντο νὰ φέρωσι τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον, καίπερ βαρὺ διὰ τὸν ἔχοντα, ὅμως θὰ ἦτο μέσον διορθωτικὸν καὶ διὰ τοὺς ἰδίους γονεῖς καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καθόλου, ἥτις ἐκ τῶν παθημάτων τῶν ἄλλων ὀφείλει πολλὰ τὰ καλὰ μαθήματα νὰ λαμβάνῃ. Οὐδεὶς, λέγει ὁ Σωτὴρ, εἶναι αἷτιος τῆς τυφλώσεως τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Πολλάκις συμβαίνουν ἐν τῷ κόσμῳ ἔκτακτά τινα δυστυχήματα, τῶν ὁποίων τὸν λόγον ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ εὔρη διὰ τοῦ πεπερασμένου αὐτοῦ νοῦ. Ἀνεξηρεῦνητα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τινὲς τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας θεωροῦσι τὸν Ἰνα «ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» ἀποβατικόν, ὅτι δηλ. ἐπειδὴ ἐγεννήθη τυφλός ἐδοξάσθη. Ἡμεῖς φέρομεν περὶ τῶν ἀνεξηρευνητῶν τοῦ Θεοῦ βουλῶν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παύλου Ρωμ. Θ' 14 : «Τὶ οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ

τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο· τῷ γὰρ Μωϋσῆ λέγει· ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω, ὃν ἂν οἰκτείρω, ἄρα οὖν οὐ τοὺς θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ Γραφή τῷ Φαραῶ, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξηγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμιν μου (δηλ. νὰ τὸν πνίξῃ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν) καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ἄρα οὖν, ὃν θέλει, ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει... Τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; μενοῦν γε, ὦ ἄνθρωπε, τίς σὺ εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ, μὴ ἐρεῖ τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως;» Ὅτι τὰ πάντα ὁ Θεὸς διαθέτει κατὰ βούλησιν καὶ ἔννοιαν ὑπερβαίνουσιν τὴν ὑμετέραν στενὴν ἀντίληψιν διδάσκει καὶ ἡ Σοφία Σολωμῶντος 1στ' 24: «ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ ἀνίεται (=ἀφίνε-ται ἐλευθέρα) εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σέ πεποιθότων. Διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλεομένη τῇ παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρετεῖ πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν, ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοὶ σου, οὓς ἠγάπησας, Κύριε, ὅτι οὐχ' αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὸ ρῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ...» Γ' σ. 288 — 9 Χρυσος.

Περὶ τοῦ ἐκβατικοῦ "Ἴνα κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον.

«Πῶς οὖν, φησί, καὶ αἴτιαν προσέθηκεν εἰπών, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται (δεῖ δὲ ἐν ἡμῖν καὶ αἰρέσεις εἶναι Α' Κορ. 11, 19). «Τὸ ἵνα πολλαχοῦ ἐν ταῖς Γραφαῖς οὐκ' ἐστὶν αἰτιολογίας, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως δηλωτικόν. Οἶον ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸν τυφλὸν ἀναβλέψαι ἐποίησε. Ιω. 9 κάκεινος μὲν αὐτὸν προσκύνησεν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τούτου θεραπευθέντος, πάντα ἐποίουν, ὥστε συσκιάσαι τὸ θαῦμα, καὶ τὸν Χριστὸν ἡλαυνον. Τότε

τοίνυν φήσιν. Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται Ιω. 9, 39. Ἄρα οὖν διὰ τοῦτο ἦλθεν, ἵνα τυφλοὶ γένωνται; Οὐ διὰ τοῦτο ἦλθεν, τοῦτο δὲ ἐξέβη, καὶ τὴν ἔκβασιν ἐν σχήματι αἰτιολογίας τέθηκε. Πάλιν νόμος ἐδόθη, ἵνα κωλύσῃ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων φορὰν, ἵνα ἐπιεικεστέρους ποιήσῃ τοὺς δεχομένους, ἀλλὰ τὸναντίον ἐξέβη παρὰ τὴν ραθυμίαν ἐκείνων· ἠύξησαν γὰρ τὰ ἀμαρτήματα καὶ φήσιν ὁ Παῦλος: «Νόμος παρεισηλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ κατάκριμα» καὶ μὴν οὐ διὰ τοῦτο ὑπεισηλθεν ἀλλ' ἵνα ἐλαττώσῃ τὸ παράπτωμα. Ρωμ. 5, 20 καὶ ὁ ὁμιλητικὸς πατὴρ τῆς ἐκκλησίας Ἀστέριος ὁ ἐπίσκοπος Ἀμασείας γράφει ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ἀπαντῶντος τοῖς μαθηταῖς: «τὸ πάθος τοῦτο, φησὶν, ὧ μαθηταί, οὐχ ἀμαρτημάτων ἐστὶν ἀντίδοσις, ἀλλ' ἐτοιμασία μελλούσης οἰκονομίας, ὅπως ἂν ὁ τέως κοινὸς νομιζόμενος ἄνθρωπος ἐνεργήσῃ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ ὁ κτίστης τῶν ὄλων μετὰ τὴν πρώτην ποίησιν εὖρη καὶ νῦν τοῦ δημιουργεῖν ἀφορμὰς, ἐκ δὲ τῶν μερικῶν καὶ τὰ καθόλου πιστώσῃται φωτισθήτωσαν τοίνυν ὀφθαλμοὶ μὴ βλέποντες, ἵνα καταλάμψῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσυνέτων ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος. Γενέσθω πρᾶγμα παράδοξον καὶ κτισθήτωσαν ὄψεις, ἵνα μάθωσιν οἱ στασιάζοντες (Ἰουδαῖοι), ὡς ὁ λεγόμενος τεῦ Ἰωσήφ υἱός, εἰ ἦν ἀληθῶς τέκτονος υἱός, δίφρον μὲν ἐδύνατο διαρραγέντα ἐπανορθοῦν, ἢ τὰ ξύλα συνάγειν τῆς ἀρμονίας ἀποξευχθέντα, ἢ τὴν κλεισθεῖσαν ὑπερείδειν δοκόν... ἀνθρώποισι δὲ μέλος καὶ μέλος τὸ κάλλιστον, τὸν κάλλιστον, τὸν ὀφθαλμόν, τὸν μάλιστα παρὰ τῆς φύσεως φιλοπόνως δημιουργούμενον, οὐκ ἂν ἐποίησεν ἄλλος, «εἰμήγε ὁ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς κατὰ φύσεως ἔχων τὴν ἐξουσίαν» (Πατρολ. Migne 40, στ. 253).

Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος συνέβησαν ἀήθη τινὰ γεγονότα ἢ δύναμις τοῦ πο-

νηροῦ παρουσιάσθη ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῇ δυνάμει, ὅπως καταδειχθῆ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, τὸ ὑπερκόσμιον τοῦ Σωτῆρος, ὅστις πρὸς τοῦτο ἦλθεν, ἵνα καταβάλη τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ, ἵνα παράσχη τὸν θεῖον φῶς εἰς τὴν ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατοῦσαν ἀνθρωπότητα, ἵνα καθάρσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἵνα δείξῃ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀναμενόμενος Μεσίας, ὁ Λόγος, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο», ὁ κύριος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης. Ἡ τύφλωσις, λέγει ὁ Σωτὴρ, τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐγένετο, ἵνα φανερωθῶσι τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ, ἵνα διὰ τοῦ θαύματος τούτου μάθητε, ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπλοῦς τις προφήτης, ἀλλὰ τέλειος Θεός. ὅστις κατήλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα πληρώσω τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου. Ἐγὼ, λέγει, πρέπει νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός μου, ἕως οὗ ὑπάρχω ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἔρχεται νύξ, ἦτοι μετ' ὀλίγον ἀπέρχομαι τοῦ κόσμου τούτου, ὅτε δὲν δύναμαι νὰ ἐργάζωμαι. Ὅταν εἶμαι ἐν τῷ κόσμῳ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου. Καὶ ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον αὐτοῦ δὲν ἔπαυσε διδάσκων καὶ θαύματα ἐνεργῶν.

Καὶ ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον ζῶμεν ἐν τῷ προσκαίρῳ τούτῳ κόσμῳ, ὀφείλομεν νὰ ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν, νὰ σπεύδωμεν πρὸς τὴν πρόοδον, νὰ φροντίζωμεν περὶ ἀποκτήσεως αἰώνιων ἀγαθῶν, διότι ἔρχεται ὁ θάνατος, ὅτε πλέον δὲν δύναμεθα νὰ ἐργαζώμεθα, ἐν τῷ "Ἄδη οὐκ ἔστι μετάνοια. Ἡ ἐργασία συντελεῖ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἠθικόν.

Ἀφ' οὗ τοιαῦτα σωτήρια ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ, ἤρξατο καὶ τοῦ ἐτέρου ἔργου, τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ. Πτύει χαμαί, ποιεῖ πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος καὶ ἐπιχρῆει τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Μετὰ ταῦτα λέγει πρὸς τὸν τυφλόν: «Ὑπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλῳάμ», κειμένην πρὸς νότον τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὕδωρ τῆς ὁποίας ἐθεωρεῖτο ἱερόν, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν,

τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ἐστέλλετο ἐνταῦθα λευίτης καὶ ἐγέμιζεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ του χρυσοῦν ὑδρίαν χάριν τῆς ἑορτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ δηλοῖ τὸν ἀπεσταλμένον. Ἐκ πηλοῦ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐμφυσήσας εἶτα τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦ Βαπτίσματος καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, μεθ' οὗ γεννᾶται. ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ Σιλωάμ νίπτεται ὁ ἐκ γενετῆς τυφλός, καὶ τῷ θεῷ προστάγματι καὶ τῇ θεῷ ἐνεργείᾳ θεραπεύεται τὸ τῆς τυφλώσεως πάθημα.

Οἱ γείτονες ὅμως καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πρότερον, καὶ γνωρίζοντες, ὅτι ἦτο τυφλός, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἐθεραπεύθη, διότι οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ θεραπεύσῃ τυφλῶσιν ἐκ γενετῆς προελθοῦσαν, ἠρώτων ἀλλήλους, λέγοντες δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενος καὶ ἐπαίτων ;

Ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι οὗτος εἶναι, ἄλλοι δέ, ὅτι ὁμοίός τις αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ τυφλός ἔλεγε καὶ ἐβεβαίον, ὅτι ἐγὼ εἶμαι. Ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἐθεραπεύθη; οὗτος δὲ διηγεῖται ἀκριβῶς τὰ συμβάντα. Ἐρωτῶσι πάλιν ποῦ εἶνε ἐκεῖνος ὁ θεραπεύσας. Ὁ δὲ τυφλός λέγει : δὲν γνωρίζω, διότι ὁ Ἰησοῦς, ὅταν ἐπέχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ τοῦ πηλοῦ, δὲν εἶπε τὸ θεῖον αὐτοῦ ὄνομα· ὅταν δὲ ἐπέστρεψεν ὁ τυφλός ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ Σιλωάμ καὶ ἦλθε βλέπων, δὲν εὔρε τὸν Ἰησοῦν, οὐδὲ οὗτος παρουσιάσθη ἀμέσως πρὸς αὐτόν.

Τότε οἱ Ἰουδαῖοι φέρουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, ὅπως μάθωσι πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐγένετο τὸ θαῦμα τοῦτο, ὅπως κορέσωσι τὴν περιέργειάν των. Ἦτο δὲ Σάββατον ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἐτέλεσε τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον. Εὗρον ἐπομένως πάλιν οἱ Φαρισαῖοι ἀφορμὴν νὰ κατηγορήσωσι τὸν Ἰησοῦν ὡς παραβάτην τοῦ νόμου. Ἡ ὑπεροχὴ, ἡ δόξα, τὰ ἀγαθὰ ἔργα τοῦ

Ἰησοῦ δὲν ἄφινον αὐτοὺς ἡσυχούς. Ὁ φθόνος εἶχε τυφλώσει τὸν νοῦν αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἴδωσι τὸ λάμπον φῶς τοῦ Σωτῆρος· ὁ φθόνος εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὴν καρδίαν των, ὥστε αὕτη νὰ μὴ δύναται νὰ αἰσθανθῇ ἱερὸν τι καὶ συμπαθὲς αἴσθημα. Δὲν δοξολογοῦσι τὸν Θεόν, διότι ἦτο ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁ Σωτῆρ. δὲν χαίρουσιν ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τοῦ τυφλοῦ. δὲν συγχαίρουσιν αὐτὸν καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀνακτήσει τοῦ πολυτιμοτάτου ἀγαθοῦ, τοῦ φωτός τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ στενοχωροῦνται, λυποῦνται, διότι αὐτοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσι τοιαῦτα ἔργα. Ἐρωτῶσιν ἐπανειλημμένως τὸν πτωχὸν τυφλὸν πῶς ἐθεραπεύθη. Οὗτος διηγεῖται συντόμως μὲν, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας. Οἱ Φαρισαῖοι ζητοῦσι νὰ πείσωσιν αὐτόν, ὅτι ὁ θεραπεύσας δὲν εἶνε ἀπεστολμένος παρὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶνε εὐσεβής, διότι δὲν τηρεῖ τὸ Σάββατον. Οἱ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι παρετήρουν τὰ ἐλάχιστα καὶ παρέβλεπον τὰ βαρύτερα τοῦ Νόμου, τὴν πίστιν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἀγάπην. Φθονεροὶ ὄντες, διέστρεφον καὶ παρηρμήνευον τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου. Ὁ φθονερός εἶνε ταπεινὸς τὸν χαρακτήρα. δὲν δύναται νὰ μετεωρισθῇ εἰς σφαῖραν ὑψηλοτέραν. λυπεῖται, ζηλοτυπεῖ διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἄλλου. ζητεῖ νὰ διαχύσῃ τὸν ἴδον τοῦ φθόνου ἐπὶ τὰ ἀγοθὰ ἔργα. Ἐτεροὶ ὁμῶς τῶν Ἰουδαίων καὶ Φαρισαίων βλέποντες, ὅτι ἀδύνατον ἀπλοῦς καὶ ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ ἐκτελέσῃ τοιοῦτον θαῦμα, ἔλεγον, ὅτι ἀδύνατον, ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς νὰ ποιῇ ταῦτα σημεῖα. Διηρέθησαν λοιπὸν κατὰ τὰς γνώμας, ἤρχισε φιλονεικία καὶ συζητήσεις. Ἐν τῇ ἀπορίᾳ των ἀπευθύνονται πάλιν πρὸς τὸν δυστυχῆ τυφλὸν καὶ τὸν ἐρωτῶσι, ποίαν γνώμην αὐτὸς ἔχει περὶ τοῦ θεραπεύσαντος. Ὁ τυφλὸς κατὰ τὰς μικρὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας εἶχε, καὶ ἀναλογιζόμενος τὸ μέγα καὶ ὑπεράνθρωπον ἔργον, τὸ τελεσθὲν εἰς αὐτόν, ἀπαντᾷ ὀρθῶς καὶ ἐν ὀλίγοις· Ὁ

θεραπεύσας με εἶναι προφήτης.— Οἱ προφήται ἐν τῇ Π. Δ. οὐ μόνον προεφήτευον τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ θαύματα ἐποίουν τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἐγνώριζεν ὁ τυφλός, τοῦτο καὶ λέγει. — Δὲν πιστεύουσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰς τοὺς λόγους τοῦ τυφλοῦ, δὲν παραδέχονται, ὅτι τυφλός ἦτο καὶ ἀνέβλεψεν. Ὁ φθονερός ἀρνεῖται καὶ αὐτὰ τὰ πανθομολογούμενα, τὰ ὀρώμενα, τὰ καταφανῆ. Προσκαλοῦσι τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, ἐρωτῶσιν αὐτοὺς περὶ τοῦ υἱοῦ των, πῶς βλέπει, πῶς ἐθεραπεύθη. Οὗτοι βεβαιοῦσιν, ὅτι αὐτός ἐστὶν ὁ υἱός των, ὅτι τυφλός ἐγεννήθη. Ἄλλ' οἱ δυστυχεῖς γονεῖς, φοβούμενοι τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες ἐξηγριωμένοι ἠρώτων αὐτούς, λέγουσιν, ὅτι δὲν γνωρίζουσι πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐθεραπεύθη. Ἐφοβοῦντο νὰ εἴπωσι τὸ ὄνομα τοῦ θεραπεύσαντος, μήπως γείνωσιν ἀποσυνάγωγοι, ἀφωρισμένοι τῆς συναγωγῆς, μήπως κηρυχθῶσιν τρόπον τινὰ αἰρετικοί, μὴ δυνάμενοι ἐπομένως νὰ ἔχωσι συγκοινωνίαν μηδὲ μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅπερ ἦτο μέγιστη ποινή. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον συμφωνήσει καὶ ἀποφασίσει νὰ κηρύξωσιν ἀποσυνάγωγον πάντα, ὅστις ἤθελεν ὁμολογήσει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Λέγουσι λοιπὸν οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτοὺς Ἰουδαίους, ὅτι αὐτοὶ δὲν γνωρίζουσι τὸν θεραπεύσαντα, παρσπέμπουσιν δ' αὐτοὺς πρὸς τὸν θεραπευθέντα υἱὸν των, λέγοντες : Αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτός ἡλικίαν ἔχει, εἶναι εἰς θέσιν νὰ σᾶς εἴπη τὰ καθ' ἕκαστα καὶ περὶ τοῦ προσώπου. ἄφετε ἡμᾶς ἡσυχούς.— Ὁ δυστυχῆς τυφλός ὑφίσταται μαρτύριον μὲ τὰς ἐπανελημμένας ἐρωτήσεις, αἵτινες καθίστανται ὀχληραὶ καὶ μικρολόγοι, διότι ὁ φθόνος σκοτίζει τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ποραοῦρει εἰς ἀνοήτους καὶ ταπεινὰς ἐρωτήσεις.— Οἱ Φαρισαῖοι ζητοῦν διὰ τῆς βίας νὰ πείσουν τὸν τυφλόν, ὅτι ὁ θεραπεύσας αὐτὸν ἦτο ἁμαρτωλός, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ θεῖον ὄνομα τοῦ

Ιατροῦ αὐτοῦ. Τότε ὁ τυφλὸς εὐφυῶς καὶ πρακτικῶς ἀπαντᾷ· Ἐγὼ δὲν γνωρίζω, ἀν ὁ θεραπεύσας με εἶναι ἁμαρτωλός, ἐν μόνον γνωρίζω καλῶς, ὅτι, ἐνῶ ἤμην πρότερον τυφλός, βλέπω τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος κρίνω, εὐρίσκω τὴν αἰτίαν· ἂν σεῖς δὲν θέλετε νὰ πιστεύσητε τοῦτο, μοῦ εἶνε ἀδιάφορον, ἄφετέ με ἤσυχον. Ἄλλ' οἱ Φαρισαῖοι πάλιν ἐρωτῶσι περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας. Ὁ δὲ τυφλὸς βαρυνθεὶς πλέον τὰς μωρὰς καὶ ἐπανειλημμένας ἐρωτήσεις, λέγει μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ εὐφυΐας, εἰρωνεύόμενος ἅμα τοὺς Φαρισαίους : Σὰς εἶπον πολλὰ· κίς καὶ τώρα πρὸ ὀλίγου, καὶ δὲν ἠκούσατε, δὲν θέλετε νὰ πεισθῆτε. τί πάλιν θέλετε νὰ μάθητε; μήπως θέλετε καὶ ἡμεῖς νὰ γίνητε μαθηταὶ αὐτοῦ; Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι, ὠργίσθησαν, ἐλοιδόρησαν αὐτόν καὶ τοῦ εἶπον· Σὺ εἶσαι μαθητῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ εἶμεθα μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως, μετ' αὐτοῦ ἐλάλησεν ὁ Θεός. οὗτος, περὶ τοῦ ὁποίου σὺ λέγεις, δὲν γνωρίζομεν πόθεν εἶναι. Ὁ φθονερός, ἀφοῦ ἴδῃ, ὅτι διὰ διαφόρων σοφισμάτων δὲν δύναται νὰ πείσῃ τὸν ἄλλον, τὴν κοινωνίαν καθόλου, περὶ τῶν δῆθεν ἀγαθῶν αὐτοῦ διαθέσεων, περὶ τῶν μὴ ὀρθῶν φρονημάτων του, ἀφοῦ παρατηρήσῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ ματαιούμενα, τότε γίνεται ὑβριστής, θρασύς, ὑπερήφανος. Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς λοιδορίας τῶν Φαρισαίων, αἵτινες ἐστεροῦντο πάσης ὀρθῆς ἐννοίας, ἦσαν δὲ πλήρεις φθόνου καὶ ἐγωΐσμου, ἀπαντᾷ ὁ τυφλὸς θετικῶς καὶ ἀφελῶς : ὅτι ἐν τούτῳ εἶναι τὸ θαυμαστόν, ὅτι σεῖς δὲν γνωρίζετε πόθεν εἶναι ὁ θεραπεύσας με, καὶ ὁμοίως μοῦ ἤνοιξε καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ὀφθαλμούς. Γνωρίζομεν δὲ, ὅτι ὁ Θεός δὲν εἰσακούει τῆς δεήσεως τῶν ἁμαρτωλῶν, τῶν μὴ μετανοούντων, τῶν μὴ ἀναγνωρίζόντων τὰ σφάλματά των, τῶν ἐμμενόντων ἐν τῇ κακίᾳ. Τούναντίον, δὲ αἱ δεήσεις καὶ αἱ εὐχαὶ τῶν θεοσεβῶν, τῶν ποιούντων τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀνέρχονται ὡς θυμίαμα

εὐοσμον πρὸς τὸν πλάστην, ὅστις κατὰ τὴν ἄπειρον καὶ ἀνεξιχνίαστον αὐτοῦ σοφίαν ἐκτελεῖ τὰς λογικὰς καὶ δυνατὰς παρακλήσεις τῶν τέκνων αὐτοῦ. Οὐδέποτε ἠκούσθη, ὅτι ἄνθρωπός τις, μὴ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, μὴ ὢν θεοσεβής ἤνοιξε τοὺς ὀρθαλοὺς τυφλοῦ ἐκ γενετῆς. Ἐὐὸν ὁ θεραπεύσας με δὲν ἦτο θεοσεβής, πρόσωπόν τι ἔκτακτον ἐκ Θεοῦ ἀποσταλέν, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὑπεράνθρωπόν τι ἔργον. Διὸ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τοῦ ὀρθοῦ τούτου συλλογισμοῦ, διὰ τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀληθείας, ἀνασκευ- ζεῖ ὁ τυφλὸς τὰ μάτια ἐπιχειρήματα τῶν Φαρισαίων. Ἡ ἀλήθεια πείθει. ὅπου τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν, ἐκεῖ σοφιστεῖται καὶ λοιδορεῖται καὶ παρερμηνεῖται δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν. Ὁ τοιαῦτα μέσα μεταχειριζόμενος πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν ἀπλουστέρων, πρὸς ἐπικάλυψιν τῆς ἀληθείας, θεωρεῖται, ὡς καὶ εἶναι, πολὺ ταπεινὸς ὁ τοιοῦτος γίνεται καταγέλαστος, καὶ τοιοῦτοι ἀπεδείχθησαν οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες μὲ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἐρωτήσεις οὐδὲν ἕτερον ἀπέδειξαν ἢ τὴν μοχθηρίαν τῶν καὶ τὴν ἀποστροφήν πρὸς τὸ ἀγαθόν.

Ἐπὶ τῇ λογικῇ ἀπαντήσῃ τοῦ τυφλοῦ ὀργίζονται οἱ Φαρισαῖοι. ὑβρίζουσι τὸν δυστυχῆ τυφλόν. λέγουσι πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐγεννήθη ὄλος ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀνάξιος καὶ ἀνίκανος νὰ διδάξῃ αὐτούς, νομιζομένους σοφοὺς. ἐκβάλλουσιν αὐτόν ἔξω τῆς συναγωγῆς. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐν τῷ ἀδίκῳ διωγμῷ τοῦ τυφλοῦ, ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς κακίας, ἐπιφαίνεται ἡ προστασία, ἡ ἀρετὴ, αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὅστις εὐρίσκει τὸν τυφλόν, λαμβάνει αὐτόν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τῷ λέγει : Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ; Ἀποκρίνεται ὁ τυφλός, λέγων Τίς εἶνε, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ : καὶ ἔχεις ἴδει αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνος εἶναι. Τότε ὁ τυφλὸς πλήρης πίστεως, πλήρης ἀγαθῆς θελήσεως καὶ εὐγνώμονος διαθέσεως λέγει : πιστεύω,

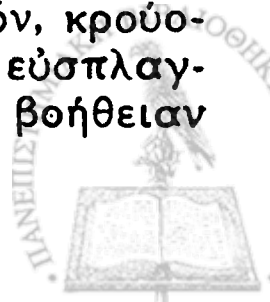
Κύριε. πιστεύω εἰς Σέ, ὅστις μου ἐθεράπευσες τὴν τε σωματικὴν καὶ πνευματικὴν τύφλωσιν. Προσκυνῶ σε τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἴδου τέκνον ἔκαμες τὸ πρῶτον βῆμα διὰ νὰ γνωρίσης τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ οὐράνιος ἡμῶν πατήρ, ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Ἐὰν συγκεντρώνησαι καθ' ἑκάστην, ἀφοῦ κλείσης τὴν θύραν καὶ προσηλῶνης τὸν νοῦν σου εἰς αὐτόν, θὰ τὸν γνωρίσης καλλίτερον καὶ θὰ τὸν ἀγαπήσης μὲ ὄλην σου τὴν ψυχὴν. Δὲν εἶσαι μόνος εἰς αὐτόν τὸν κόσμον, δὲν εἶσαι ὀρφανός. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἤκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα του, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀπέλθῃ μὲ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἀπὸ τοῦ κόσμου, βρέως ἔφερον καὶ ἤρχισαν νὰ στενοχωρῶνται καὶ νὰ ἀδημονοῦν. Τότε ὁ Ἰησοῦς ὠμίλησε πολλὰ πρὸς παρηγορίαν—καὶ εἶναι ἡ διαθήκη, τὸ πρῶτον εὐαγγέλιον, ὅπερ ἀναγιγνώσκεται μὲ τὰ 12 εὐαγγέλια—καὶ ὑπέσχετο τὸ δῶρον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ στείλῃ τὸν «Παράκλητον» ἦτοι τὸν παρηγορητὴν. Ἐὰν δὲν ἀπέλθω, ἔλεγε, δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ παράκλητός ὅστις τώρα συγκατοικεῖ μὲ ἡμᾶς διὰ παντός. Ἐξομολογούμεθα καὶ ἀμέσως μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως αἰσθανόμεθα τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας. Αὐτὸ τί εἶναι; Τί ἄλλο ἢ ὅτι τὸ ἅγιον πνεῦμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν μας; Τοῦτο ἀκραδάντως πιστεύει ὁ καλὸς χριστιανός, ἡ δὲ πίστις εἶναι χάρις καταπραΰνουσα, ἀποδιώκει πάντα γογγυσμόν, καθησυχάζει καὶ καταπαύει πᾶν τεταραγμένον κῶμα, διασκεδάζει τοὺς βασανίζοντας φόβους καὶ μᾶς ὀδηγεῖ χαρμοσύνως εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἐλπίδα καὶ κατὰ τὰς ζοφερωτέρας ἔτι τοῦ βίου στιγμῆς. Ὁ κόσμος δὲν ἔχει πραγματικὴν θεραπείαν διὰ τὴν πάσχουσαν καρδίαν, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δύναται νὰ εἴπῃ εἰς πάντα ταρασσόντα τὴν ψυχὴν ἡμῶν λογισμόν. Σιώπα, ἡσύχασον καὶ εὐθύς γίνεται γαλήνη. Ἡ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ «πνεῦμα τῆς ἀληθείας».

διὰ τοῦτο οἱ τεταραγμένοι καὶ πεφοβισμένοι μαθηταὶ μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν αὐτοῦ ἐνεπλήσθησαν τόσοῦ θάρρους καὶ ἐνθουσιασμοῦ, οἷον δὲν εἶχον ἀκόμη καὶ ὅταν ἦτο μετ' αὐτῶν ὁ Σωτήρ. "Ὅτε κατὰ πρώτην καὶ δευτέραν ἔτι φορὰν ἀναγιγνώσκομεν, τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐσφραγισμένην, ἀκατάληπτον μέχρις οὗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς. Ἐνίοτε λιποψυχοῦμεν καὶ λησμονοῦμεν τὰς δοθείσας πρὸς τὸν Κύριον ὑποσχέσεις καὶ τότε ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ πνεύματος, ἵνα λαλήσῃ εἰς ἡμᾶς τὰ δέοντα. Αὐτὸ προφυλάττει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἐπικινδύνου ἀπάτης καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν γνῶσιν πάντων τῶν συντελούντων πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν.

"Ἐν ἓκ τῶν πολλῶν τοῦ ἁγ. Πνεύματος χαρισμάτων, ἅπερ ἡμᾶς ἐπιδρασιλεύει ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, εἶναι τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης, δι' οὗ συνδεόμεθα πάντες οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες καὶ γινόμεθα ἀδελφοὶ καὶ τέκνα αὐτοῦ ἀγαπητά. Εἶναι τὸ εὐγενέστερον καὶ θειότερον τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων, ὅπερ ἀνυψοῖ τὸν ἄθλιον ἀμαρτωλὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάμνει συγκοινωνὸν καὶ συμμέτοχον τῆς θείας φύσεως. Τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ, ὅταν ἔλεγεν: «ἐγὼ δὲ εἶπα θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες». Διὰ τῆς δυνάμεως καὶ μεταστοιχειώσεως τῆς θείας ἀγάπης ἐνισχυόμεθα νὰ βλέπωμεν, νὰ γνωρίζωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ μὴ φοβώμεθα πλέον αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἰτὸν ἀγαπῶμεν κατὰ τὸν εἰπόντα: «ἐγὼ δὲ οὐκέτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν, ἀλλ' ἀγαπῶ αὐτόν· ἡ γὰρ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον». Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε στηρίζων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς: «ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ φανερώσω αὐτῷ ἑμαυτόν». Ἐδῶ στηρίζεται τὸ μυστήριον τῆς προσευχῆς, τὸ ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἡμᾶς. καὶ ἄγνωστον εἰς τὰ ἔθνη. δι' αὐτῆς πλησιάζομεν εἰς τὸν Θεόν, κρούομεν τὴν θύραν τῆς θείας ἀγάπης, τῆς θείας εὐσπλαγχνίας καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν ὑποσχεθεῖσαν βοήθειαν

τοῦ ἁγ. πνεύματος, νὰ πέμψη εἰς ἡμᾶς τὸν παράκλητον νὰ μᾶς παρηγορήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὸν σάλον τῶν βιοτικῶν κυμάτων καὶ νὰ διδάξῃ τέλος ἡμᾶς τί νὰ ἐκζητῶμεν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Λαμβάνομεν δι' αὐτοῦ τὴν παρηγορίαν, τὴν ὅποιαν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ. Οἱ τυφλοὶ, οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ, οἱ βεβυθισμένοι εἰς τὸ βαθὺ σκότος, διακρίνουσι μίαν ἀκτίνα φωτὸς περιουγάζουσιν αὐτοὺς καὶ διαλύουσιν ὀκριαίως τὴν θλίψιν καὶ ἀπελπισίαν. εἶνοι ἢ ζωογόνοσ καὶ ζωοποιὸσ ἢ χάρισ καταβάλλουσα πᾶσαν ἀλαζόνα, φιλαυτον καὶ ἀπρεπῆ φαντασίαν αἰχμαλωτίζουσα πᾶσαν σκέψιν καὶ ἐπιθυμίαν εἰς ὑποταγὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἐξαγνίζει τὸς κλίσεις ἡμῶν καὶ ἐξυψοῖ τὴν διάνοιαν εἰς οὐράνια πράγματα, πληροῖ τὸς καρδίαν ἡμῶν τῆσ ἀνεκλασλήτου χαρᾶσ, ἣτισ εἶναι ὁ ἀρραβὼν τῆσ μελλούσης αἰωνίου μακαριότητοσ. εἶναι ὁ εὐλογημένος καρπόσ, ὁ δωρούμενοσ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματοσ εἰς τοὺσ πιστοὺσ ἐπὶ τῆσ γῆσ δούλου τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ κυριωτέρα δόξα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν σεσωσμένων δικαίων ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶθε νῦν ὁ ἅγιος Θεὸσ καὶ πατήρ τοῦ ἐλέουσ νὰ πληρώσῃ ἡμᾶσ τῆσ χαρᾶσ τούτησ καὶ τῆσ ἀδιασράκτου εἰρήνησ, στερεουμένουσ ἐν τῇ πίστει καὶ προκόπτοντασ ἐν τοῖσ προστάγμασιν οὗτοῦ, ὥστε νὰ ὑπερπερισσεύσωμεν ἐν ἔργοισ ἀγαθοῖσ διὰ τῆσ δυνάμεωσ τοῦ ἁγίου πνεύματοσ.

Ἐὐχαὶ καθ' ἐκίστην πρωΐαν λεγόμεναί.

1. Χριστέ, τὸ φῶσ τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτιζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, σημειωθήτω ἐφ' ἡμᾶσ τὸ φῶσ τοῦ προσώπου σου, ἵνα ἐν αὐτῷ ὀψώμεθα φῶσ τὸ ἀπρόσιτον, καὶ κστεύθυνον τὰ διαβήματα ἡμῶν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν σου, πρεσβείαισ τῆσ πανσχεράντου σου μητρόσ καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

2. Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, τὸ ἀναρχὸν καὶ ἀίδιον φῶς, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργὸς ἢ τοῦ ἐλέους πηγὴ, τὸ τῆς ἀγαθότητος πέλαγος καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἀνεξυχνίαστος ἄβυσσος, ἐπίφανον ἔφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. λάμπουν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, νοητὲ ἤλιε τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῆς σῆς εὐφροσύνης τὰς ψυχὰς ἡμῶν, πλήρωσον καὶ δίδαξον ἡμᾶς τὰ σὰ μελετᾶν αἰεὶ καὶ φθέγγεσθαι κρίματα καὶ ἐξομολογεῖσθαι σοὶ διηνεκῶς τῷ ἡμετέρῳ δεσπότη καὶ εὐεργέτῃ. τὰ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἔργα πρὸς τὸ σὸν κατεύθυνον θέλημα καὶ πράττειν ἡμᾶς τὰ σοὶ εὐάρεστα καὶ φίλα εὐόδωσον· ἵνα καὶ διὰ τῶν ἀναξίων ἡμῶν δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῆς μιᾶς θεότητός τε καὶ βασιλείας, ἣ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

3. Ὁ ἐξαποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύεται, ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, ὁ ποιῶν ὀρθρὸν καὶ φωτίζων πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, φώτισον καὶ ἡμῶν τὰς καρδίας. δέσποτα τῶν ἀπάντων. Χάρισαι ἡμῖν ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ εὐαρεστεῖν σοὶ, διαφυλάττων ἡμᾶς ἀπὸ πύσης ἁμαρτίας καὶ πάσης πονηρᾶς πράξεως, ρυόμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους πετομένου ἡμέρας καὶ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως, πρεσβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῶν ἁγίων σου λειτουργῶν καὶ ἐπουρανίων Δυνάμεων καὶ πάντων τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων. Σὸν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀλαπέμπομεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

